A 669 8vo 4?

ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ ELOQVIORVM DEI,

ſive

Methodus Religionis *chriſtianæ catechetica.*

In uſum ACADEMIÆ IACOBI REGIS, *& Scholarum Edinburgenſium* Conſcripta

Ab

IOANNE ADAMSONO, ACADEMIÆ Moderatore *PRIMARIO.*

[Three devices).

EDINBVRGI,
Excudebant Hæredes *Andreæ Hart.*
Cum gratiâ & Privilegio. 1627.

MAGNIFICIS

Virtute & Honore

præſtantibus viris, inclytæ

Urbis EDINBURGI Guberna-
toribus ampliſſimis,

DAVIDI AIKINHEAD,

Digniſſimo Urbis PRÆFECTO:

Davidi Richardſon, Gilberto Acheſon, Petro Blackburn, & Guilielmo Brown,

Prætoribus æquiſſimis,

Ioanni Macknacht, Ædili vigilantiſſimo, &
Iacobo Ray, Quæſtori fideliſſimo,

Cæteriſque Vrbis florentiſſimæ pruden-tiſsimis Senatoribus, optimis Academiæ Patronis, Mecænatibus ſuis benig-niſsimis, Gratiam & pacem.

Q*Vibus hanc* ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΝ *Patronis offerrem (viri ornatiſsimi) nec diuturna mihi, nec anceps, vel fuit vel eſſe debuit, diſceptatio: nefas enim eſſe putabam, laborem, & veſtrâ autho-*

ſitate, & in uſum Academiæ veſtræ à me ſuſceptum, cuiquam conſecrare, niſi vobis, & meis, & Academiæ Patronis; qui nec operæ, nec opibus parcitis, ut in omnibus liberalibus ſcientiis, præſertim verò in ſalutari Chriſti cognitione, Academia veſtra ſit longè florentiſsima. Multa quidem ſunt, quæ commendent celeberrimam Vrbem veſtram; at præter Evangelium Chriſti, & clariſsima illa Luminaria, quæ ejus lucem vobis prætendunt, nihil æquiparādum cenſeo veſtræ Academiæ. Academiæ, inquam, quam magno ſumptu, & labore multo primùm fundaſtis, majoribus ſubinde foviſtis, & jugi benignitate veſtrâ indies locupletatis; hoc ſcilicet conſilio, ut ſit in hâc veſtra Acropoli, tanquam in communi totius regni propugnaculo, commune quaſi armamentarium, in quo exiſtant, qui in acie contra ignorantiam, & barbariem ſubſiſtere, & pietatis doctrinæque ſtudia propugnare, & propagare poſsint. Hoc conſilio me Academiæ veſtræ præfeciſtis: hoc etiam conſilio methodicam Catecheſin, quæ uſui Academiæ veſtræ & ſcholarum inſerviret, ſcribendi provinciam mihi demandaſtis: quam quidem ego

eo lubentius ſuſcepi, & quòd adoleſcentibus meæ curæ commiſsis hujuſmodi delineatio ſanorum ſermonum eſſet neceſſaria, & quòd in hâc parte ſtudij theologici non eſſem peregrinus. Cum enim Synodus *nationalis* Abredoniæ *convocata* Patricio Galovidio, Iohanni Hallo, *& mihi partes delegaſſent ſcribendi Catecheſin, cujus in totâ Eccleſiâ Scoticanâ publicus uſus eſſet; illius conſcribendæ & adornandæ viri illi graves mihi, utpote juniori, onus impoſuerunt: obtemperavi, conſcripſi; verùm præproperâ, & præpoſterâ quorundam diligentiâ è parentis quaſi ſinu ereptus eſt ille fætus, crudus, & immaturus; nec non inſcitiâ ſcioli cujuſdam, qui, clam parcnte, ei obſtetricari voluit, miſerè fœdatus & contaminatus exiit in lucem. Idcirco cùm miſcreret me tam malè habitæ & acceptæ prolis, tanquam urſinum fætum rurſus efformatum in lucem emiſi. Et nnnc tandem tertiò recognovi, auxi, latinum feci, deſcripſi, doctrina & pietate præſtantiſsimis veſtris Paſtoribus ejus legendi copiam feci: eorum calculo quoniam opella hæc mea qualiſcunque apporbata fuit, & laudata; nunc de-*

 nuo

nuo veſtrâ ſuaſione in publicam Eccleſiæ, & ſcholarum utilitatem, eam publici juris facio; & vobis, veſtræque, cui me præpoſuiſtis, Academiæ, perpetui honoris, amoris, & gratitudinis μνημόσυνον *dico, dedicoque; nec non à DEO optimo maximo precibus obnixè contendo, ut Urbs veſtra, & Academia perpetuò floreat ſincerâ glorioſi Evangelij prædicatione, & conſentaneis pietais, doctrinæque ſtudiis. Bene valete, viri ampliſsimi, &, quod facitis, Academiam veſtram perpetuâ munificentiâ veſtrâ perpetuò fovete.*

Veſter in Chriſto
ſervus.

Io. Adamſonus.

DE RELIGIONE *IN GENERE.*

Vbi de Religionis fructu, *definitione, fundamento*, & partibus.

Quæſtio.

QUæ eſt unica ad ſalutem ſeu veram fœlicitatem via? Ioh. 14. 6. 1 Tim. 2. 5. Act. 4. 12. Ioh. 3. 36.

Reſponſio.

Religio Chriſtiana. Ioh. 8. 31. & 10. 27.

Q. Quam appellas religionem Chriſtianam? Ioh. 15. 14. 2 Ioh. 9.

R. *Quæ doctrinæ Chriſti conformis eſt.* Ioh. 5. 39.

Q. Unde diſcenda eſt doctrina Chriſti? 2 Tim. 3. 15. 1 Cor. 14. 6.

R. *Ex Sacris Scripturis veteris & novi Teſtamenti.* Epheſ. 2. 20

Q. Quibus illæ proprietatibus

nobis præcipuè commendantur?

R. *Quòd authentica ſint, canonica, perfecta, & perſpicuæ.*

Q. Cur Scripturas authenticas appellas? 1 Tim. 1. 15.

R. *Quia ſuo jure & authoritate obligant omnes ad fidem & obedientiam.* 2 Theſ. 3. 14.

Q. Vnde habent authoritatem, ſeu poteſtatem illam?

R. *Ab authore ſuo Deo, cujus ſumma eſt & veracitas & poteſtas, in quam tanquam in primam cauſam omnis fides & obedientia reſolvenda eſt.* 2 Tim. 3. 16. 2 Pit. 1. 21 Rom. 3. 4. Matt. 17. 5 Matth. 28. 18.

Q. Suntne ergo Sacræ Scripturę verbum Dei?

R. *Sunt planè.*

Q. Vnde id noſti?

R. *Ex teſtimonio* Eccleſiæ, *ex doctrinæ genere, & efficacia, ex ſtyli majeſtate, & partium conſenſu.*

Q. Vtcunque nos inducant rationes illæ, ad credendum, quòd Scripturæ ſint verbum Dei, non tamen

tamen ſufficere videntur ad plenam hujus dogmatis fidem & perſuaſionem?

R. *Vt certò credamus ſcripturas divinas eſſe, iiſque verbum Dei contineri, necèſſe eſt, ut interna Dei, per ſpiritum ſanctum, perſuaſiò accedat.* 1 Cor. 2. 10. 11. &c. 1 Ioh. 2. 20 27. Rom. 12. 2 Ioh. 7. 17.

Q. Quorſum verò exarari oportuit verbum Dei, & ſcriptis comprehendi?

R. *Vt doctrinæ cœleſtis puritas illibata conſervaretur.* 2 Reg 22. 2 Paral. 17 Nehem. 8.

Q. Quare ſcripturas Canonicas appellas?

R. *Quia Religionis continent & præſcribunt canonem, h. e. regulam, ex qua omnes de fide & cultu divino controverſiæ dijudicandæ ſunt, & decidendæ.* Gal. 6. 16 Eccleſ. 12. 10. Iac. 4. 12. 2 Tim. 3. 16. Pſal. 119. 105. Matth. 22. 29. 30. 31. 32. & 40.

Q. Quiſnam eſt ille canon, quem ſacræ literæ tradunt & præſcribūt?

R. *Doctrina divina ipſis cōprehenſa.*

Q. Cur perfectas nuncupas?

R. *Quia omnia continent, quæ neceſſariò credenda ſunt, vel facienda ad ſalutem* Ioh. 20. 41. 2 Tim. 3. 15. 16. 17. Luc. 16. 28 Act. 26 22. Act. 20. 27 1 Cor. 4 6.

2 Pet. 3.16. 2 Cor. 4. 3. 4.

Q. Quare perſpicuas appellas; cùm multa in iis comprehendantur obſcura & intellectu difficilia?

Prov. 6. 23. Pſal. 119. 105. Matth. 5. 14. 2 Pet. 1. 19.

R. *Perſpicuas eſſe dico non in omnibus abſolutè, ſed in omnibus neceſſariis ad ſalutem.*

Q. Suntne igitur ſcripturæ ſacræ ab omnibus qui ſalutem conſequi volunt legendæ & diſcendę?

Deut. 6. 7. Deut. 17. 19. Ioh. 5. 39. Col. 3. 16.

R. *Ab omnibus etiam à laicis & indoctis.*

Q. At linguis vulgo ignotis, Hæbreâ & Græcâ exaratæ ſunt?

1 Cor. 14. 6, 7. &c.

R. *Transferri oportet in linguas notas & vernaculas, ut ab omnibus legi queant & intelligi.*

Q. De fructu & fundamento religionis recte reſpondiſti, nunc de partibus audire cupio quid ſentias?

1 Ioh. 3 23. Gal. 5. 6. Epheſ. 1. 15. 16.

R. *Religionis partes duæ ſunt, fides & bona opera.*

Q. Suntne utraque, & fides & bona opera, ad ſalutem ſeu veram fælicitatem neceſſaria?

R. *Vtra-*

R. *Vtraque in adultis neceſſaria ſunt, nam & infidelibus interminatur ſcriptura condemnationem, & arboribus fructum bonum non ferentibus exciſionem & abjectionem in ignem.* Mar. 16 16. Matth. 3 10

Q. Poteſtne fides eſſe ſine bonis operibus?

R. *Fides viva & ſalutaris ſine bonis operibus eſſe non poteſt, nam fides quæ opera non habet per ſe mortua eſt.* Iac. 2. 20.

Q. Poſſuntne bona opera eſſe ſine fide?

R. *Opera ſine fide bona eſſe poſſunt in hominum conſpectu, at coram Deo nec queunt eſſe bona, nec operanti ſalutaria: nam ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, & quod ex fide non eſt, peccatum eſt.* Heb. 11. 6. Rom. 14. 23.

De Fide, pars prima.

Q. QVid eſt fides? Ioh. 17. 3. Iſa. 53. 11

R. *Eſt vera & certa Dei in Chriſto notitia cum fiducia ſalutis per eum obtinendæ.* Heb. 11. 1. Col. 2. 2. Eph. 2. 12.

 Q. Re-

Q. Recita ſymbolum, ſeu confeſſionem fidei?

R. *Credo in Deum, Patrem omnipotentem, &c.*

Q. Quomodo confeſſionis hanc formulam partiris?

R. *In duas partes, quarum una ſpectat ad Dei naturam & opera, altera ad Eccleſiam & Dei erga eam beneficia.*

De Deo Trin-uno.

1 Cor. 8 6 Q. QVid credis de Dei naturâ?

Matth. 28. 19. R. *Credo unam & individuam*

1 Ioh. 5. 7 *eſſe divinam eſſentiam, quam Deita-*

Ioh. 1. 14. *tem ſeu Deum appellamus, & in illâ*

Ioh. 15. 26. *eſſentiâ tres agnoſco perſonas diſtin-*

Gal. 4. 6. *ctas, Patrem, qui ab æterno filium genuit, filium, qui ab æterno à Patre genitus eſt, & Spiritum Sanctum, qui procedit à Patre & à Filio.*

Q. Nonne unam deitatem in tribus perſonis, & tres perſonas in unâ deitate colere oportet?

R. *Maxi-*

R. *Maxime, ideoque in ſymbolo dico me credere in Deum Patrem, & in Filium, & in Spiritum Sanctum: prima autem & præcipua pars cultus illius, qui Deo debetur, eſt in Deum credere.* 2 Cor. 13. 13 Ioh. 14. 1. Heb. 11. 6.

Q. Cur dicis, quaſi pro te ſolo, credo? Habac. 2. 4 Matth. 25. 8. 9.

R. *Quia unumquemque propriâ fide, non alienâ ſervari oportet.*

Q. Quid autem eſt, in Deum credere? Act. 19. 15. Pſal. 2. 12

R. *Eſt non tantum eum noſſe, qualiter ſe in verbo ſuo patefecit, & pro tali eum agnoſcere, ſed etiam fiduciâ in eum recumbere.*

Q. Quibus fulcris & columnis nititur hæc tua in Deum fiducia? Ioh. 3. 16. Luc. 1. 37 Eph. 3. 20. Rom. 8. 28.

R. *Paterno ejus affectu, & omnipotẽte virtute, quibus omnia bona conferre, & omnia mala avertere, aut in bonum meum convertere, & velit, & poſſit.*

Q. In quibus patefecit Deus paternum illum affectum ſuum, & infi- Act. 17. 24 28. Ioh. 3. 16

Act.17.24. 28, Joh 3.16. Rom.1.19 20. Heb.1.3: Epheſ.1.19 20.

infinitam virtutem.

R. *In operibus Creationis & Redemptionis.*

De Providentia.

Q. ET taces ſapientem & admirandam providentiam, quâ mundum regit?

Rom. 11. 36. Act 17.25. 26.27.28 1 Pet.4.19

R. *Eam creationis nomine complector; nam quemadmodum mundum olim cum apparatu ſuo fecit & diſpoſuit; ita etiam deinceps, ut fidelis creator, eum providentiâ ſuâ conſervat & tuetur.*

Matth. 10. 29 30.

Q. Spectatne ergo Dei providentia ad omnia quæ ſunt aut fiunt in rerum natura?

R. *Ad omnia etiam ad paſſerculos & pilos capitis noſtri.*

2 Sam 24.1 1 Par.21.1 Gen.50 20 2 Sam.16 10.

Q. An etiam in malis locum habet divina providentia?

R. *Imò in ſceleſtiſsimis ac maximè nefariis impiorum facinoribus; in iis enim Deus operatur bene, ea limitat*

dirigit-

dirigitque in ſuam gloriam, & in ſuorum conſolationem. Iob. 1. 21 Act. 2. 23.

Q. Nihil ergo fortunæ auſpiciis geri contendis?

R. *Nihil planè, quidquid enim in rerum natura evenire videmus, id ex æterno & definito Æterni Dei conſilio provenit, regitur, ac determinatur.* Prove. 16. 33. Iob. 14. 5. Act. 4. 27. 28.

De Creatione Hominis.

Q. IAm video Deum ita dici Creatorem cœli, & terræ, ut eodem nomine etiam rerum omnium Moderator intelligendus ſit. Dic ergo jam de homine, qualem illum Deus principio condiderit? Gen. 1 31. Gen. 1. 27 Ephes. 4. 24

R. *In principio creavit Deus omnia valde bona, & præter cætera hominem creavit ad imaginem ſuam, in juſtitia & verâ ſanctitate.*

1

Q. QVomodo nos beatâ hac conditione excidimus?

Gen. 3. 6. 1 Tim. 2. 14. R. *Per lapſum & inobedientiam primorum parentum Adami & Evæ.*

Q. Vnde illis illa Apoſtaſia?

R. *A Satanæ deceptione, & liberi ſui arbitrii abuſu.*

Q. Quid ita?

Iud. 6. Ioh. 8. 44. Gen. 3. 2 Cor. 11. 3. R. *Diabolus, cùm in veritate ipſe non ſtetiſſet, ſed originem & domicilium ſuum deſeruiſſet, factus homicida hominem ad inobedientiam pellexit, ille verò, ſponte tentationi cedens, turpiter defecit à Deo, Creatore ſuo,*

De Peccato Originis.

Rom. 5. 12 18. Heb. 7. 9. 10. Q. AT verò an nos rëi ſumus primævi illius peccati Parentum?

R. *Omnino. Nam nos in iis peccavimus, cùm in lumbis eorū eſſemus, ſortis eorum vel beatæ vel miſeræ participes futuri.*

Q. Quam

Q. Quam ergo nobis pœnam
apportat hæc eorum prævaricatio?

R. *Ex eâ omnes morti & damna-* Rom. 5. 16
tioni facti ſummus obnoxii, imaginem 18.
Dei amiſimus, & in omnibus, tum ani- Rom 3. 10.
mi, tum corporis facultatibus, teterri- &c. Gen. 6. 5.
mâ inquinatione naſcimur polluti. Pſal. 51. 5.

Q. Quouſque invaluit hæc cor-
ruptio? Joh. 8. 34. Rom. 6. 16

R. *Eöuſque, ut omnes peccato man-* Rom. 3. 12
cipati, inepti ſimus ad omne bonum, Rom. 8. 7. 1 Cor. 2. 14
& ad omne malum proclives. Gen. 6. 5.

Q. Quid autem? an otioſa de-
liteſcit in nobis hæc corruptio?

R. *Imò verò producit peccatorum* Epheſ. 2. 3.
actualium omne genus, in cogitatio- Rom. 7. 17
one, ſermone, & opere. Iac. 1. 15.

Q. Nonne Deus, ob peccatum,
tum originale, tum actuale, iratus,
nobis indignatur?

R. *Mirum in modum, & tre-* Gal. 3. 10.
mendâ maledictione utrunq; perſequi- Rom. 6. 23 Rom. 5. 14.
tur, cladibus innumeris in hoc ſæculo, Matth. 25.
& igne infernali in ſæculo futuro. 41.

De

C

Q. AT quomodo nos ex infinita hac miſeriæ abyſſo exempti & liberati ſumus?

2 Tim. 1. 9 Epheſ. 2. 5. 1 Cor. 1. 30 R. *Solâ Dei miſericordiâ gratuitâ in Chriſto Ieſu, qui datus eſt nobis à Patre ut ſit noſtra ſapientia, Iuſtitia, ſanctificatio, & redemptio.*

De Chriſto mediatore

& primùm de ejus perſona.

Q. QViſnam quæſo eſt Ieſus ille Chriſtus, cujus beneficio tātam conſequimur liberationem?

Phil. 2. 6. Heb. 2. 14. Heb. 4. 15 Heb. 7. 26. R. *Eſt ille quidem filius Dei, qui in una perſona verus Deus eſt, æqualis Patri, & verus homo, nobis per omnia ſimilis, excepto peccato.*

Q. Quomodo eum in ſymbolo confiteris eſſe Deum?

Ioh. 14. 1. Ier. 17. 5. Ioh. 1. 18. Rom. 1. 4. Ioh. 10. 17 18. R. *Deum eſſe confiteor, cùm profiteor me in illum credere, cùm pronuncio eum eſſe unigenitum ſeu naturalem æterni Patris filium, & cùm è mortuis eum propriâ virtute ſurrexiſſe aſſero.*

Q. Qui

Q. Quî confiteris illum eſſe hominem?

R. *Cùm affirmo eum natum ex muliere, & ex judicis ſententiâ mortis ſupplicio affectum.* Gal. 4. 4. Luc. 23. 24

Q. Quî confiteris purum fuiſſe & expertem peccati?

R. *Cum conceptionem ejus non conſueto naturæ ordini, ſed ſpiritui Sancto attribuo.* Luc. 1. 35.

Q. Quare oportuit eum eſſe immunem à peccato;

R. *Quia talis nos decebat Mediator & pontifex, pius, innocens, impollutus & ſegregatus à peccatoribus: qui verò peccator eſt, is ipſe opus habet Mediatore.* Heb, 7 26. Deu, 4. 24. 1 pet. 1. 18

Q. Quare oportuit eum eſſe & Deum & hominem?

R. *Oportuit eſſe hominem, ut pro nobis hominibus moreretur; & Deum, ut mortem moriendo ſuperaret, & nobis, qui in eum credimus, vitam æternam impertiret.* Heb. 2. 14 15. Rom, 1. 4, Ioh. 5. 21. Ioh. 17. 22

Q. Quare dicis Deum eſſe & hominem

nem in una perſona?

R. *Quia æternum Dei filium in admirandâ illâ conceptione, non perſonam, ſed naturam hominis in unitatem ſuæ perſonæ aſſumpſiſſe certum eſt.* Heb. 2. 16. 1.

Q. Quomodo ergo nobis conſiderandæ ſunt duæ naturæ in una perſona Christi? 1 Pet. 3. 18 Act. 20. 28. Gal. 4 4. Joh. 3. 13. 1 Tim. 3. 16.

R. *Abſque confuſione naturarum, aut diviſione perſonæ.*

Q. Cur negas confuſionem naturarum? Rom. 1. 3: 4. 1 Pet. 3. 18

R. *Quia divina & humana in Chriſto natura, tum eſſentiâ, tum proprietatibus eſſentialibus permanent diſtinctæ.*

Q. Cur negas diviſionem perſonæ?

R. *Quia Ieſus Chriſtus eſt filius Dei, & filius hominis, & tamen perſona una, quum humanitas non à ſeipſâ ſed ab æterno* Sermone, *ſeu Dei filio, habeat, quòd ſubſiſtat.* Joh. 1. 14.

Q, Nonne ergo perſonalis hæc unio humanæ naturæ cum æterno

Dei filio magnopere facit ad gloriam humanitatis Chriſti?

R. *Maximopere. Hinc enim eſt, quòd in utrâque naturâ, id eſt, qua Deus eſt & homo conjunctim, eſt* (a) *Mediator*, (b) *ſervator*, *&* (c) *caput Eccleſiæ*, (d) *adorationis*, (e) *fidei*, *&* (f) *invocationis objectum.*

(a) 1 Tim. 2. 5. (b) Matth. 1. 21. (c) Epheſ. 1 22. (d) Ioh. 5. 22. Heb. 1. 6. Rev. 5. 12 13. 14. (e) Ioh. 14 1 (f) Act. 7. 59.

De Chriſti officio.

Q. NVnc de Chriſti officio agamus: dicito igitur primùm cur appellas eum Ieſum, id eſt ſervatorem?

Matt. 1. 21 Heb 2. 14. 15.

R. *Ieſus dictus eſt, hoc eſt ſervator, quia populum ſuum ſervat à peccato & morte, eique juſtitiam & vitam largitur æternam.*

Ioh. 3. 16. Ier. 23. 6. Ioh. 10. 28.

Q. Totam igitur noſtram ſalutem ab eo manare, & in illo ſitam eſſe credis?

Col. 1. 19. Col. 2. 3. Act. 4. 12.

R. *Credo: nam teſtatur Scriptura, in eo eſſe omnem plenitudinem, & nos in eo completos eſſe, & in alio quovis*

ſalu

Ioh. 6. 27. 1 Pet. 1. 20 *ſalutem nullam eſſe.*

Iſa. 61. 1. Ioh. 3. 34. Ioh. 1. 16. Q. Dic etiam cur appellatur Chriſtus, id eſt unctus?

Deut. 18. 18. Ioh. 1. 18. Ioh 15. 15 Ioh. 16. 13. 14. R. *Quia à Patre unctus, id eſt, deſignatus, doniſque inſtructus eſt, ut ſit nobis Propheta, Sacerdos, & Rex.*

Q. In quem finem conſtitutus eſt Propheta?

Iſa. 61. 1. 1 pet. 3. 19. R. *Vt univerſum Dei conſilium & voluntatem de noſtrâ ſalute nobis revelaret.*

Q. In quem finem conſtitutus eſt Sacerdos?

Heb. 9. 26. Heb. 7. 25. R. *Vt ſuiipſius* Sacrificio, *ſemel oblato, nos in gratiam cum Deo reduceret, & jugiter pro nobis apud Patrem intercederet.*

(a) Iac. 2. 8 Iac. 4. 12. Rom. 3. 27 Mat. 28. 20 (b) Heb. 10. 16. Q. In quem finem conſtitutus eſt Rex?

Act. 6. 14. (c) Deut. 33. 29. Pſal. 119. 114. (d) 2 Tim. 4. 8. Ioh. 10. 28. R. *Vt ferret* (a) *nobis legem regiam, fidei & vitæ regulam,* (b) *ut corda noſtra in legis ſuæ obſequium inflecteret,* (c) *ut invicto Patrocinio nos protegeret,* (d) *ut munificâ mercede nobis ſubditis ſuis conſuleret &*

pro-

providerer, (e) *& hoſtes ſuos quoſcunque, ceu ſcabellum pedum ſuorum peſſundates protereret.* (e) Pſal. 11 1.

Q. Cur Dominum appellas noſtrum?

R. *Quia liberavit nos à poteſtate tenebrarum, & ſibi-ipſi peculiarem populum vendicavit.* Col. 1. 13. Tit. 2. 14.

De officii executione.

Q. QVomodo perfunctus eſt hàc noſtri liberatione?

R. *Per humiliationem & exaltationem ſui.* Phil. 2. 7. 8 9.

Q. In quibus ſita eſt Chriſti humiliatio?

R. *In incarnatione & paſſione.* Ibid.

Q. Quæ complectitur incarnatio? Matth 1, 20 21.

R. *Conceptionem, & nativitatem.* Luc. 1. 35.

De Chriſti Paſsione.

Q. QVæ complectitur Paſſio? Phil. 2. 8. 9

R. *Anxietates omnes vitæ, & mortem*

mortem ipſam præcipuè.

Q. Sub quo judice mortem paſſus eſt?

R. *Sub Pontio Pilato, præſide Romano.*

Q. Cur eò ſe demiſit, ut damnaretur à mortali homine?

Rom. 5. 18. 19. R. *Vt nos abſolveremur ab immortali Deo.*

Q. In quâ naturâ paſſus eſt?

R. *In humanâ ſolâ, divina enim*
1 Pet. 3. 18. Jac. 1. 17. *natura planè* ἀπαθὴς *eſt, nec ulli paſſioni obnoxia.*

Q. In quâ parte humanæ naturæ paſſus eſt?

R. *Et in corpore, & in animâ.*

Q. Quid paſſus eſt in corpore?

R. *Crucifixus eſt,* (a) *ut oſtenderet ſe pro nobis ſubire maledictionem legis,* (b) *mortuus eſt, ut nos à morte liberaret, &* (c) *ſepultus eſt, ad majorem mortis ſuæ certitudinem, & reſurrectionis gloriam.*

(a) Gal. 3. 13. (b) Heb. 2. 14. (c) Rom. 1. 4.

Q. At quî aſſeris illum nos à morte liberaſſe, cùm conſtitutum

fit

ſit omnibus hominibus ſemel mori- Heb. 9. 17. 2 Cor. 5. 8.

R. *Mors noſtra non eſt ſatisfactio pro peccato, ſed peccati in nobis abolitio, & tranſitus ad vitam æternam* Rom. 6. 7. 1 Cor. 15. 26. Phil. 1. 23. Rev. 14. 13.

Q. Quid paſſus eſt in animâ?

R. *Ineffabilem ſenſit triſtitiam & anxietatem, ex ſenſu iræ & maledictionis, nobis debitæ, ſibi incumbentis: unde cum clamore valido erupit in lamentabilem illam querimoniam, Deus meus, Deus meus, quare dereliquiſti me.* Matth. 26. 37. 38. 39. Matth. 27. 46. Gal. 3. 13.

Q. Quem fructum percipimus nos ex Paſſione ejus?

R. *Credo eum omnes tum animi, tum corporis miſerias & cruciatus pro nobis ſubiiſſe, ut animas, corporaque noſtra, ab æternis cruciatibus, qui nobis ob peccata noſtra incumbebant, liberaret.* 1 Pet. 3. 18. 2 Cor. 5. 21. 1 Cor. 6. 20.

Q. Sed quî conſentaneum eſſe potuit juſtitiæ divinæ, ut ille pro peccatis noſtris, id eſt, juſtus pro injuſtis pœnas lueret?

R. *Dominus Ieſus, obſes & fidejuſſor noſter, ex* Patris *conſilio pecca-*

ta noſtra in ſe volens tranſtulit, eaque in ſuo corpore pertulit ſuper lignum,
1 Pet. 2. 24 2 Cor. 5. 21 *ſic factus ipſe victima Patri acceptiſſima.*

Q. At qui potuerunt paſſiones ejus, brevi tẽpore finitę, nos infinito & ſẽpiterno ſupplicio eximere.

R. *Paſſiones ejus licet tempore finitæ, dignitate tamen & precio infinitæ cenſendæ ſunt, quia unigeniti filii Dei paſſiones erant.*

1 Pet. 1. 18 19. Act. 20 28

De Chriſti exaltatione.

Q. DE Humiliatione hactenus: nunc perſtringe gradus exaltationis?

R. *Gradus exaltationis Chriſti tres ſunt; reſurrectio à mortuis: aſcenſio in cælum, & ſeſſio ad dextram Dei Patris.*

Q. Quid fructus nobis redit ex reſurrectione?

(a) Hoſ. 13 14. Heb. 2. 14. Rom. 1. 4.

R. *Reſurrectione ſuâ Chriſtus* (a) *victoriam ſuam de morte demonſtravit*

vit, (b) *juſtitiam morte partam nobis communicat, ad vitæ novitatem nos exſuſcitat*, (d) *& de reſurrectione noſtrâ certiſsimè fidem facit.* (b) Rom. 4 25. (c) Rom. 6 4. (d) Rom. 8. 11.

Q. Quorſum autem aſcendit in cælos?

R. *Vt* (a) *illic nobis locum pararet*, (b) *ut illic pro nobis apud Patrem intercederet; utq;* (c) *nos in vitâ affectibus, in* (d) *morte animis, & in* (e) *reſurrectione etiam corporibus, eum vitæ ducem ſequeremur.* (a) Ioh. 14. 3. (b) Rom. 8 34. (c) Col. 3. 2. (d) Phil. 1. 23 Luc. 23 42 (e) Thes. 4 17.

Q. Quid ſibi vult ſeſſio Chriſti ad dextram Dei?

R. *Hac loquendi formulâ*, (a) *ab humanâ conſuetudine tranſlata, innuitur à* (b) *Patre eum rebus omnibus præfectum; ut* (c) *caput eſſet Eccleſiæ, &* (d) *mundi judex.* (a) 2 Reg. 2 19. (b) Matth. 28. 18. (c) Epheſ. 1 22. (d) Act. 17 31.

Q. Quem fructum percipimus nos ex gloriâ illâ Chriſti, capitis noſtri?

R. *Chriſti hæc gloria noſtræ glorificationis pignus eſt, & tota refertur in noſtram utilitatem; Nam cum aſcen-* Rom. 8. 11 Epheſ. 4. 8 10. Eph. 1. 23.

dit in ſublime, captivam duxit capti-
Ioh. 14. 3. Tit. 3. 6. *vitatem, & dedit dona hominibus, aſcendit autem, ut impleret omnia. & jam per ſpiritum ſuum ſanctum nos implet ſuâ gratiâ, quam effudit in nos copioſe.*

Q. At quo tandem tempore hæc Domini noſtri gloria toti mundo manifeſta futura eſt?

Thes. 4. 15 16. 2 Theſ. 1. 7 8. 1 Pet. 4. 5. R. *In extremo illo die, quo venturus eſt, ad Iudicandum vivos & mortuos.*

Q. Quid de illis fiet, qui in illo die in vivis reperientur?

R. *Mutabuntur, atque illis mutatio illa inſtar mortis, & reſurrectionis futura eſt.*
1 Cor. 15. 52.

De Spiritu Sancto.

Q. PEr quem autem applicatur nobis redemptio hæc, Servatoris noſtri humiliatione, & exaltatione partâ?

1 Pet. 1. 22 Epheſ. 1. 13 Gal. 5. 5. R. *Per Spiritum Sanctum, in noſtri ſanctificatione.*

Q. Cur

Q. Cur verò tertia trinitatis perſona peculiariter Spiritus appellatur, cùm Deus Pater, & filius etiam, Spiritus ſit?

R. *Spiritus dicitur tertia perſona à proprietate ſuâ perſonali, quoniam à Patre, & à filio, tanquam cummunis utriuſque Spiritus, procedit & emanat.* Ioh 4. 24. 2 Cor. 3. 17 Ioh. 15 29. Rom. 8, 9. Gal. 4. 6.

Q. Quare etiam peculiariter appellatur ſanctus, cùm ſanctitas ſit eſſentialis Dei proprietas, ideòque omnibus ſanctæ trinitatis perſonis communis?

R. *Dicitur Sanctus, non à proprietate eſſentiali, ſed ab effectu, quia ſanctificationem noſtri immediatè operatur.* Iſa. 6. 3. Ioſ. 24. 19. 1 Cor. 6. 11

De Eccleſiâ.

Q. AD quos pertinet redemptio hæc, quam Chriſtus per Spiritum ſuum ſanctum applicandam acquiſivit?

 R. Ad

Ioh. 17. 20. 21. &c. Act. 13. 48. R. *Ad ſanctam Eccleſiam Catholicam, & ſingula ejus membra.*

Q. Quænam eſt illa Eccleſia Catholica?

Heb. 12. 23. Epheſ. 1. 4. Rom. 9. 23. 24. R. *Vniverſus cœtus fidelium, quos Deus in Chriſto elegit ad vitam ante jacta mundi fundamenta.*

Q. Cur ſanctitatis titulo Eccleſiam adornas?

(a) 2 Tim. 1. 9. (b) Ioh. 17. 9. Ioh. 14. 26. (c) 1 Pet. 1. 15. Deut. 14. 2. 1 Pet. 2. 9. (d) Gal. 3. 27. Heb. 12. 23. Epeſ. 1. 10. (e) Epheſ. 4. 24. (f) Epheſ. 5. 25. 26. 1 Cor. 1. 8. phil. 1. 6. Ephe. 6. 12. 2 Tim. 4. 7. 8.

R. *Quia quicunque eſt verum Eccleſiæ membrum,* (a) *Sanctâ vocatione à mundo* (b) *ſegregatus eſt, ut ſit Sanctus* (c) *Domino; quia veſtitur perfectâ* (d) *Chriſti ſanctitate; & renovatur* (e) *ad imaginem Dei in ſanctimoniâ veritatis,* (f) *inchoatâ quidem in hoc ſæculo, & perficienda demum in ſæculo futuro.*

Q. Cur appellatur Catholica?

R. *Quia univerſum electorum & fidelium numerum, omnium gentium, temporum, & locorum, complectitur.*

Q. Quæ ſunt partes Eccleſiæ Catholicæ.

R. *Eccleſia in terris militans &*

Eccle-

Eccleſia in cœlis triumphans.

Q. An non verò Eccleſia in terris militans, & per omnes gentes ſparſa, Catholica appellari poteſt?

R. *Poteſt. Et Eccleſia Christiana antiquitus hoc nomine notabatur, ut à Synagoga Iudæorum, quæ uni loco & populo fuit alligata, diſtingueretur. Hîc verò, in ſymbolo, Eccleſia tota & integra univerſalis dicitur, idque magis propriè quam univerſalis dici poterit aliqua ejus pars.* Deut. 4. 7. 8. Rom. 9. 23. 24.

Q. Quare non dicis, Credo in Eccleſiam, ſicut ante dixeras, Credo in Deum.

R. *Quia hunc honorem ſibi proprium Deus vendicat, ut in eum credamus.* Math. 4. 10 Ierem. 17. 5 Pſal. 146. 3 1 Tim. 6. 17

Q. At cur dicis te *credere* Eccleſiam?

R. *Quia fides eſt demonſtratio eorum quæ non videntur. Et Eccleſia hæc, quàm credimus, mortalibus oculis videri non poteſt, ut pote quæ cætus* Heb. 11. 1. Rom. 2. 29. 2 Tim. 2. 19.

tus ſit electorum Dei, qui ſoli Deo cogniti ſunt.

Q. Quam ergo appellas Eccleſiam viſibilem?

Pſal. 22. 22. Rom. 16. 15

R. *Particularem quemvis cœtum fidem Chriſti alicubi profitentium.*

Q. An omnes ergo cœtus ſeu Congregationes fidem Chriſti profitentium viſibiles Chriſti Eccleſiæ cenſendæ ſunt?

Ioh. 10. 27. Rom. 10. 17 Matth. 28. 18. 19. 20. Act. 2. 41. 42. Ioh. 4. 22.

R. *Sanè, in quibus dei verbum prædicatur, Sacramenta adminiſtrantur, & Deus, ex verbi ſui præſcripto, colitur.*

Q. An omnes ejuſmodi Eccleſiæ æquè puræ, ſanæ, & integræ ſunt?

Gal. 3. 1. 2. &c. Gal. 4. 9. 10 &c. Heb. 8. 5.

R. *Nequaquam. Sicut enim doctrinæ & cultus puritas gradus admittit, ita Eccleſiæ illæ puriores & ſaniores cenſendæ ſunt, ubi illa puriora, id eſt, Dei verbo magis conformia & conſentanea reperiuntur.*

Q. An omnes homines, qui ſunt ex viſibili aliquâ Eccleſiâ, membra etiam ſanctæ illius & Catholicæ

Eccleſiæ

Eccleſiæ, quam credimus, cenſen-
di ſunt?

R. *Nequaquam. Sunt enim in viſibili quaque Eccleſia electi & reprobi, boni & mali, qui exterius fidem profitentur, externè ſcilicet vocati per verbi, & Sacramentorum miniſterium.* Matth. 13. 47. &c. Rom. 9. 27. Rom. 2. 27. &c. Matth. 20. 16.

De miniſterio, & clavium poteſtate.

Q. AD quos ſpectat verbi, & Sacramentorum miniſterium? (a) Matth. 28. 18. &c. Rom. 10. 15 Epheſ. 4. 8. 11. Iſa. 50. 4. (b) Tit. 1. 5. 1 Tim. 5. 22 Act. 6. 3. 4. 5. &c.

R. *Ad eos ſolos, qui à* (a) *Chriſto, ejuſque* (b) *Eccleſia, ad ſacrum illud munus vocati ſunt.*

Q. Quânam eos poteſtate inſtruxit Chriſtus, qui ad Sacrum illud munus vocati ſunt?

R. *Poteſtate ligandi & ſolvendi, ſeu retinendi, & remittendi peccata.* Matth. 18. 18. Ioh. 20. 23.

Q. In quibus ſita eſt hæc poteſtas?

R. In

2 Cor. 15. 16. 1 Cor. 11. 27. 29. Matt. 16. 19. Luc. 11. 52. R, *In miniſterio verbi, Sacramentorum, & Diſciplinæ: quæ ideo claves regni cœlorum appellantur.*

Q. Quomodo aperitur & clauditur regnum cœlorum hiſce clavibus?

Ioh. 3. 35. 36. Epheſ. 5. 5. Mar. 16. 16 Ioh. 3. 16. Matth. 18. 15. 16. 17. 1 Cor. 5. 12. 13. R. *Clauditur, dum denunciatur ira Dei contumacibus & impœnitentibus: apperitur verò, dum annunciatur reſipiſcentibus remiſsio peccatorum: & hæc quidē generaliùs verbi, ſpecialiùs verò ſacramentorum & diſciplinæ Miniſterio præſtantur.*

Q. Quis eſt finis Miniſterii hujus in Eccleſiâ?

1 Cor. 5. 6. Epheſ. 4. 12. Epheſ. 1. 4. 5. R. *Eccleſiæ ædificatio, à ſcandalis purgatio, & ſanctorum ad Chriſtum aggregatio; ut nimirum in illo bonis illis fruantur, quæ ante tempora ſæcularia ipſis præparata ſunt.*

Q. Et quænam ſunt illa bona?

R. *Communio ſanctorum, & peccatorum remiſſio in hac vitâ, & poſt corporum reſurrectionem, vita æterna in ſæculo futuro.*

De

De communione *Sanctorum.*

Q. QVid intelligendum eſt per communionem Sāctorum?

R. *Societas & conjunctio illa, quam ſanctificati obtinent in Chriſto, capite ſuo, per fidem, & inter ſe, per charitatem.*

1 Ioh. 1. 3. Col. 2. 12. Rom. 12. 5 1 Cor. 10. 16. 17 &c. Ephes. 3. 6. 17. Phelem. 5. 6. 7.

Q. In quibus conſiſtit noſtra cnm Chriſto, capite noſtro, cummunio?

R. *In eo quòd Chriſtus noſter ſit, & nos Chriſti; quòd Chriſti paſſio ſit noſtra ſatisfactio, & quòd noſtra etiam ſint beneficia quæcunque paſſione ejus comparata.*

Cant. 6. 2. Joh. 15. 4. Col. 1. 14. 1 Cor. 1. 30

Q. In quibus poſita eſt noſtra cum ſanctis, ſeu cum corpore Chriſti, communio?

R. *In eo quòd ſimul cum iis gaudeamus, & doleamus; quòd alii pro aliis oremus; & quòd ſingula dona in ſe divinitus collata in communem totius corporis utilitatem referant, & extendant.*

1 Cor. 12. 26. Rom. 12. 15. Eph. 6. 18 19. Act. 4. 32. Rom. 12. Phil. 2. 4.

De

De Remiſsione peccatorum & *Juſtificatione.*

Q. QVid appellas peccatorum Remiſſionem?

R. *Eodem* (a) *ſenſu juſtificatio dicitur: &* (b) *nihil eſt aliud, quàm actio Dei, quâ ex* (c) *gratuitâ ſuâ miſericordiâ, abſque noſtro merito, nos ita juſtos* (d) *deputat, & pronunciat, ac ſi nunquam peccaſſemus, idq; propter ſolam Chriſti* (e) *obedientiam, & juſtitiam, nobis per* (f) *fidem imputatam.*

Q. Aſſeris ergo fidem (g) eſſe organum illud, quo Chriſti juſtitiam, propter quam juſtificamur, apprehendimus, totumque, (h) meritum juſtificationis noſtræ in Chriſti juſtitiâ, non (i) in noſtrâ ejus apprehenſione reſidere?

R. *Ita cenſeo, & ita credo firmiter.*

(a) Rom. 4. 5, 6. &c.
(b) Rom. 8. 33. Matth. 9. 8.
(c) Tit. 3. 5. 6. 7. Rom. 3. 20. 24. 28. Phil. 3. 9.
(d) 2 Cor. 5. 19. Rom. 4. 5. &c. Mich. 7. 19. Iſ. 38. 17. Jer. 31. 34.
(e) 2 Cor. 5. 21. Rom. 5. 19. Iſa. 55. 5.
(f) Gal. 3. 14 Act. 26. 18.
(g) Rom. 3. 22. Rom 5. 1. Phil. 3. 9.
(h) Rom. 5. 19.
(i) Rom. 3. 24. 28.

De

De Reſurrectione carnis & ultimo judicio.

Q. CUr autem beneficiis per Chriſtum in Eccleſiam collatis reſurrectionem corporum annumeras; cum reprobi etiam reſurrecturi ſint? 2Cor. 5. 10 Ioh. 5. 28. 29. Rev. 20. 12 13.

R. *Corporis reſurrectio non improbis, ſed juſtis ſolummodo beneficium futurum eſt.*

Q. Cur non eſt improbis reſurrectio beneficium futurum?

R. *Quia reſurrectionis primæ (quæ eſt in hac vitâ, & à peccato) participes non ſunt.*

Q. Quid inde conſequitur?

R. *Inde eſt, quòd in die judicii, peccatis, dedecore, & mærore cooperti reſurgant, Chriſti potentiâ coacti ſepulchris egredi, & coram irato mundi judice ſe ſiſtere, ut, juſtâ damnationis ſententiâ auditâ, ad inferos detrudantur, ubi miſerrimos æterni ignis cruciatus in æternum ſuſtinentes torqueantur.* Matth. 25. Dan. 12. 2.

Q. Et

Q. Et quid cauſæ eſt, cur ſanctorum reſurrectio ipſis tantopere in bonum cedat?

Rev. 20. 6. R. *Quia in hac vitâ partem habent in primâ reſurrectione ſecunda mors in illos poteſtatem non habet;*

Q. Quo modo ergo, & in quem finem excitantur illi?

Math. 13. 43. Math. 25. 24. 2 Tim. 4. 8. R. *Excitantur gloriâ & gaudio perfuſi, vivificati quidem Spiritu Chriſti, capitis ſui glorioſi, ad cujus dextram conſiſtentes, letâ abſolutionis ſententiâ auditâ, in vitæ æternæ poſſeſſionem continuò mittentur.*

De Vitâ Æterna.

(a) Epheſ. 4 18. 23. Joh. 17. 2. Col. 3. 10. (b) 2 Tim. 4. 8. 1 Ioh. 3. 2 Col 3. 3. 4. Pſal. 16. 11. Iſa. 60. 18. 19. Phil. 3. 21. 1 Cor. 2. 9 Joh. 17 24. (c) 1 Cor. 15. 28.

Q. QUid appellas vitam æternã?

R. *Vitam* (a) *illam Dei in animâ meâ jam per gratiam inchoatam, & in æternum* (b) *poſthac in prefecta corporis & animæ fælicitate continuandam, cùm Deus* (c) *omnia in omnibus futurus eſt,*

Quæſtio.

QUum per fidem Spiritus Sanctus te Chriſti, & in eo remiſsionis peccatorum, ac vitæ æternæ participem faciat, cupio ex te audire, quo medio, ſeu inſtrumento hanc in te fidem operetur? Rom. 10. 17. Rom. 1. 16 1 Cor. 1. 21 Ioh. 20. 31

Reſponſio.

Verbo fæderis ſeu Teſtamenti.

Q. Quid appellas verbum fœderis ſeu Teſtamenti? Exod. 24. 7. & 34. 28 2. Cor. 3. 6. 14.

R. *Scripturam Propheticam & Apoſtolicam veteris & novi Teſtamenti libris exaratam.*

Q. Cur verbum fœderis ſeu Teſtamenti appellatur?

R. *Quia præcipua & penè unica in verbo ſcripto explicata materia, eſt fædus Dei, quod & Teſtamenti nomine appellatur, quia Ieſu Chriſti Teſtatoris morte obſignatum eſt.* Gen. 17. 1. 2. Lev. 26. 12 Act. 3. 24. 25. Heb. 9. 15

Q. Quodnam eſt illud fœdus, quod præcipuum eſt & penè unicum verbi Dei argumentum?

Gen.3.15. R. *Fœdus illud gratiæ & pacis;*
Act.26.22 *quod Deus ex mera ſua gratiâ pepigit*
Joh.8.56. *cum homine poſt ruptum illud fœdus o-*
Rom.3.21. *perum, ſeu naturæ, quod iniit cum ho-*
Rom.4.23 24. *mine Deus in creatione.*
2 Tim.1.9 10.

Q. Cur operum ſeu naturæ fœdus appellas, quod iniit cum homine Deus in creatione?

R. *Quia in eo pollicitus eſt homini*
Gen.2.17. *Deus æternam fœlicitatem & vitam;*
Gal.3.12. *hac conditione, ſi permaneret ipſe in operibus obedientiæ, ſecundum integritatem naturæ ſuæ, in qua fuit conditus.*

Q. An poteſt quiſpiam hominũ jam vitam adipſci per fœdus illud quod primò pactum eſt cum Adamo?

R. *Ne unus quidem: nam violan-*
Rom.3.20. *do conditionem illius fœderis Adamus*
Gal.2.16. *non ſolùm ſemetipſum & poſteros vitâ*
Gal.3.11. & 21. *in fœdere pollicitâ privavit, ſed & pla-*
Rom.8.3. *nè impotentes reddidit ad præſtandam fœderis conditionem.*

Q. Quorſum igitur nunc nos urget Deus non leviore quàm male-

dictonis

dictionis ſuæ interminatione ad im-
plendam impoſsibilem illam perfe-
ctæ obedientiæ conditionem? (a) Luc. 17. 10.

R. (a) *Vt innoteſcat nobis quid Deo debeamus*, (b) *ut peccati malitia appareat*, (c) *ut omne os obturetur, & obnoxius fiat totus mundus condemnationi Dei*; (d) *Atque ita cogatur quiſque ad Chriſtum confugere, & in eo, ex fœdere gratiæ, conquieſcere*, (b) Rom. 7. 7. & 13. (c) Rom. 3. 19. (d) Rom. 10. 4. Gal. 3. 22. 23. 24.

Q. Quid nobis promiſſum eſt in fœdere gratiæ?

R. *Remiſsio peccatorum, nova juſtitia, & vita æterna.* Heb. 8. 8. 9. Heb. 9. 12 & 15. Dan. 9. 24. Ioh. 3. 16.

Q. Quâ conditione hæc facta nobis eſt promiſsio?

R. *Sub conditione fidei, & obedientiæ ex fide.* Ioh. 13. 17. Gal. 6. 16. Rom. 1. 5.

Q Cur autem fœdus gratiæ appellatur; cùm promiſsio in eo non ſit facta gratuitò, ſed ſub conditione à nobis præſtandâ? (a) Ge. 3. 15. Eph. 27. 8

R. *Quia non tantùm* (a) *ex merâ gratiâ cum homine poſt lapſum hoc fœdus Deus feriit*, (b) *ſed & ex eâdem* (b) Tit. 2. 11. Iſ. 9. 6. 1 Ioh. 4. 9.

 gratiâ

(c) Heb. 9. 15. Iſa. 42. 6. (d) Phil. 1. 29. Eph. 2. 8. Iſa. 44. 10. Eze. 37. 26. Ephes. 2. 14. 2 Cor. 5. 18. 19.

gratiâ donat eum Chriſto, (c) *fæderis Mediatore*, (d) *& fide in eum, ad implendam fæderis conditionem.*

Q. Cur pacis fœdus appellatur?

R. *Quia finis ejus eſt pax & reconciliatio cum Deo.*

Q. Fueruntne Patriachæ, & Prophetæ hujus fœderis virtute olim ſervati?

Ioh. 8, 56. Rev. 13. 8.

R. *Non aliâ, quàm hujus fæderis virtute adepti ſunt ſalutem: fuit enim Ieſus Chriſtus agnus jam inde à jactis mudi fundamentis immolatus.*

Q. Hoc clariore eget explicatione?

Gal. 3. 8. Ioh. 8. 56.

R. *Non tantùm ab æterno decrevit Deus Chriſtum moriturum, ſed & ab origine mundi mortē ejus, verbis, & figuris repraſentatam, efficacem fecit ad ſervandos credentes, qui diem ejus fidei occulis, quantumvis eminus, intuebantur.*

Q. An igitur nos eodem, quo illi, fœdere conſequimur ſalutem?

R. *Eodem: eſt enim Ieſus Chriſtus Heri,*

Heri, hodie, & in æternum idem: hoc eſt, quotquot unquam ſervati ſunt, nunc ſeruantur, aut in conſummationem mundi ſalutem conſequētur, acceptam eos Chriſto ſalutē ferre oportebit. Heb. 13. 8. 1 Cor. 10. 3. Mar. 16. 16

De diſtinctione veteris *& novi Teſtamenti.*

Qu. NUllumne igitur diſcrimē ſtatuis inter vetus, & novum Teſtamentum?

R. *Diſcrimen quidem eſt, verùm non in ſubſtantiâ fœderis; eſt enim utrumque de ſalute obtinenda per Chriſtum, unicum fœderis æterni fundamentum, & mediatorem.* Act. 15. 11

Q. Quomodo igitur diſtinguntur?

R. *Circumſtantiis duntaxat, & adminiſtationis ratione: nam in veteri Teſtamento fœdus operum, ſeu legis impletio multùm, & vehementer urgetur: Chriſtuſque promiſſus, legalibus care-* Heb. 10. 1. Col. 2. 17 Heb. 9. Rom. 10. 9.

moniis velatus & adumbratus obſcurè proponitur: in novo gratia cum Chriſto miſſo; & poſt morte partam mortis victoriam, ad dextram Dei exaltato, copioſiſsimè &, clariſsimè offertur.

Q. Videtur ergo ſalus homini nunc, ſub Evangelio, obtingere non poſſe, niſi per fidem in Chriſtum incarnatum, crucifixum, & glorificatum?

Act. 4. 12. Mar. 16.16 R. *Eſt id quidem certiſsimum.*

Q. Quid ſi quis igitur nunc per legis opera, aut per Chriſtum quaſi promiſſum tantùm, necdum exhibitum ſalutem quærat; & novi fœderis conditionem obſtinatè reſpuat?

Gal. 3. 10. Heb. 10. 26 Ioh. 3. 18. & 36. R. *Miſerrimus ille ſub maledictione eſt, nec pro peccatis ejus reliqua eſt hoſtia; ſed ira Dei manet ſupper eum.*

De

De Sacramentis in genere.

Que. HÆc, quæ rectè à te dicta ſunt, impellere nos debent, ut fidei porro confirmationem quæramus: proinde, quemadmodū docuiſti, unde, & quo medio fidem aſſequamur, dic etiam, quœſo, quibus mediis eadem confirmetur?

R. *Dominus Ieſus Chriſtus*, (a) *qui Author eſt & Perfector fidei noſtræ*, (b) *per Spiritum ſuum eam alit & confirmat*, (c) *eodem quo generatur, fœderis verbo*; (d) *nec non Sacramentis.*

(a) Heb. 12. 2. 1 Cor. 1. 8, (b) Eph. 1. 13. 2 Cor. 4. 13. (c) Rom. 1. 17. 1 Pet. 2, 1. 2 Act. 20. 32. (d) Rom. 4 11. 1 Cor. 10 16.

Q. Quid eſt Sacramentum?

R. *Eſt ſignum & ſigillum viſibile, à Deo inſtitutum, quo promiſſionem gratiæ in verbo fœderis propoſitam fœderatis ſuis obſignat, eoſque viciſſim ad fœderis ſui præſtationem obſtringit.*

Gen. 17. 11 Matth. 28. 19 1 Cor. 11. 23, &c.

Q. Quibus præcipuè Sacramentis fœdus ſuum Deus ſub vetere Teſtamento obſignavit?

1 Cor. 10, 14. 15. 16.

R. *Circumſione, & Agno Paſchali.*

Gen. 17: Exod. 12.

Q. Quibus ſub novo?

Matth. 28. 19. 1 Cor. 11. 23, &c. R. *Baptiſmo, & cæna Domini.*

De Baptiſmo.

Q. QVid eſt Baptiſmus?

(a) Rom. 6. 3. 4. 5. R. *Eſt Sacramentum* (a) *initiationis, ſeu incorporationis meæ in*
Col. 2. 12. (b) Epheſ. 5. 26. *Chriſto*, (b) *corpus aquâ mergendo,*
Ioh. 1, 33. *lavando, vel aſpergendo* (c) *in nomine*
Act. 8. 36. 38. *Patris, Filii, & Spiritus Sancti, obſignans ſpiritualem animæ lotionem à re-*
(c) Act. 22. 16. Matth. 28. 19. *atu & ſordibus peccatorum,* (d) *in ſanguine &* (e) *Spiritu Ieſu Chriſti.*

(d) 1 Ioh. 1. 7. Q. Quid intelligis per lotionem
(e) Ioh 3. 5 in ſanguine Ieſu Chrſti?

Rom. 5. 9. R. *Remiſsionem peccatorum ex me-*
Rom. 6. 3. *rito mortis eius.*

Q. Quid intelligis per lotionem in Spiritu Ieſu Chriſti?

Ioh. 3. 5. R. *Renovationem cordis, virtute &*
Tit. 3. 5. Mat. 3. 11. *efficaciâ Spiritus eius.*

Q. Exiſtimas igitur Baptiſmum eſſe tibi Dei ſigillum, quo & fides tua de peccatorum remiſsione amplius

plius confirmatur, & cordi tuo ſanctificationis character altiùs imprimitur?

R. *Quamvis illud, cùm batizarer, intelligere non potuerim, utpote qui infans fuerim, nunc tamen, Dei gratiâ, non tantùm fidem meam magis confirmari, ſed & cor meum ulterius renovari Baptiſmi mei virtute ſentio.* Rom. 4. 11. Tit. 3. 5.

Q. Et cur baptizantur infantes Chriſtianorum?

R. *Quoniam ad eos & eorum liberos pertinet fœderis promiſsio.* Matth. 19. 14. 15. Act. 2. 38. 39. Gal. 3, 7. 10.

De cœna Domini.

Q. QVid eſt cœna Domini?

R. *Eſt Sacramentum, quo ſpiritualiter in Chriſto nutrior, & adoleſco.* Ioh. 6. 50. 51. Ephes. 4. 13. 15.

Q. Quomodo confirmat cœna Domini fidem tuam in promiſsionē fœderis?

R. *Dum per eam perſuaſum ſit mihi, quòd quemadmodum corpus meum* 1 Cor. 10. 16.

cibo

cibo & potu, ita anima mea Ieſu Chriſto veſcitur & augeſcit.

Q. Quæ ſunt exerna ſigna in cœnæ Sacramento?

1 Cor. 11. 23. &c. R. *Signa ſunt, primum elementa ipſa, panis & vinum; deinde ritus & actiones Sacramentales, fractio, fuſio, datio, acceptio, eſio, & potio.*

Q. Quid repræſentatur & obſignatur nobis per elementa, & actiones iſtas?

1 Cor. 10. 16. R. *Ieſus Chirstus, eius crux ſeu paſſio, & benficia; necnon noſtra cum ipſo, ejus cruce, & beneficiis cummunio.*

1 Cor. 11. 24.

Q. Quid ergo ſunt panis & vinum in cœnæ Sacramento?

R. *Sunt corpus & ſanguis Domini.*

Q. Mutanturne panis & vinum in corpus & ſanguinem Domini?

1 Cor. 11. 28. R. *Nequaquam; ſed res Sacramentorum terrenæ & pulpabiles uſum mutant, non ſubſtantiam.*

Q. Suntne tamen verè Chriſti corpus & ſanguis?

1 Cor. 11. 24. Ioh. 14: 6. R. *Ita credo, quia Chriſtus qui eſt ipſa*

ipſa veritas, ita dixit.

Q. Perſuaſum tibi eſſe video; panem & vinum in ſacra ſynaxi eſſe corpus & ſanguinem Domini, ſed nunquid etiam tam certò perſpectũ habes modum & rationem, qua talia fiunt?

R. *Sanè hoc myſterium eſt, in quo nõ decet ſapere ultra illud quod ſcriptum eſt, ſed quantùm ex Dei verbo diſcere potuerim, ita dici credo, quia per ea Domini corpus & ſanguis repræſentantur, offeruntur, & credentibus verè exhibentur.* 1 Cor. 4. 6 1 Cor. 11. 24.

Q. Hinc ergo conſtare videtur, quod manducemus corpus, & bibamus ſanguinem Chriſti, non ſolùm firmiter credendo, quòd pro nobis corpus ejus fractum ſit, & ſanguis effuſus, ſed & realiter, licet ſpiritualiter corpus ejus & ſanguinem participando?

R. *Clariſsimè, nam menſa domini eſt communio corporis & ſanguinis Chriſti: quam participantes corpus ejus mandu-* 1 Cor. 10. 16 1 Cor. 6. 17 1 Ioh. 4. 13. Eph. 5. 30.

manducamus, & ſanguinem bibimus, myſticè & ſpirtualiter, ut unus cum eo fiamus ſpiritus, & unum corpus, ex carne ejus & ex oſsibus ejus.

Q. Cum de Elementis jam ſatis dictum ſit, supereſt, ut actiones illas ſacras explices; dic ergo primùm quid ſibi velint fractio panis, & vini effuſio?

1 Cor. 11. 24. 25. Mat. 26. 28 Iſa. 53. 5. R. *Iſta nobis ponunt ob oculos paſſionem Domini, ejuſque beneficia ad nos promanantia: nam Chriſti crux & beneficia nullo modo debent ſeparari.*

Q. Quid verò ſibi volunt datio, acceptio, eſio, potio?

Ioh. 3. 16. Gal. 2. 20. Ioh. 1. 12 Act. 26 18. R. *Spiritus Sanctus Chriſtum, ejus crucem & beneficia nobis per ea applicat.*

Q. An ergo neceſſe eſt, ut omnes iſtas actiones & ritus ſacros, dum communicamus, diſtinctè & ſingillatim perpendamus?

1 Cor. 11. 29. Rom. 4. 11 R. *Apprimè neceſſarium eſt; ſi vel notitiam clariorem, vel fiduciam fieri volumus firmiorem.*

De

De præparatione ante *communionem*,

& de rectè partici- pantibus.

Qu. QVomodo affectos & pręparatos nos eſſe oportet, cùm ad participandum accingimur?

R. *Rectè participantibus neceſſaria*
eſt, primò (a) *Pœnitētia, qua peccata no-* (a) Mat. 3. 2
ſtra, quæ diram Domino mortem accer- Zac. 12. 10
ſiverunt, defleamus; deinde (b) *fides,* (b) Act. 8. 36 37
qua peccatorum omnium remiſsionem, (c) Math. 5 24.
in morte Domini firmiter credamus; Ephes. 4. 32
tertiò Charitas, (c) *qua non tantùm* Col. 3. 13.
cum iis quos læſimus in gratiam redea-
mus, & iis qui nos læſerunt gratis con-
donemus, (d) *ſed & inimicos noſtros* (d) Matt. 5 44.
diligamus, & precemur pro iis, qui nos
perſequuntur.

Q. Quid ſi quiſpiam communicet, cui non ſit Pœnitentia, Fides, & Charitas?

R. *Is edens & bibens indignè, reus* 1. Cor. 11
fit corporis & ſanguinis Domini, accer- 27. &c.
ſitque ſibi condemnationem.

Q. An

Q. An illi, qui manifeſtè ſeſe prodũt impios, ad ſacram cœnam admittendi ſunt.

Matt. 7. 6. Lev. 10. 10 Num. 5. 2. 3 1 Cor. 10. 21. 1 Cor. 5. 11

R. *Nequaquam: ſed clavibus regni cælorum ejuſmodi homines â ſacrâ ſynaxi excludi debent, uſquedum reſipiſcant.*

Q. Quid ſi quis, facta ſui examinatione, peccatorum ſuorũ ſentiat pondus intolerabile, & gratiæ primitias admodum exiguas, illéne ſine periculo ad menſam Domini poterit accedere?

Matth. 11. 28. Matt. 9. 12. Luc. 14, 21 Mar. 5: 6:

R. *Et Sanè uberrimo cum fructu, ſi modò peccata ſua ex animo defleat, & ad ampliorem perfectionis modum, in Christo Ieſu, ſeriò adſpiret.*

Pars ſecunda: de bonis *operibus.*

Q. IN principio dixeras veram Religionem ſitam eſſe in Fide, & Bonis operibus, cùm ergo de

Fide

Fide ſatis pro inſtituto noſtro explicatum ſit, dic quæ appelles Bona opera?

R. *Bona opera appello, quæ fiunt ex Fide, ad Dei Gloriam, ſecundum ipſius legem.*

Q. Cur oportet fieri ex Fide?

R. *Quia, ut principiò dictum eſt, opera nec verè bona eſſe poſſunt, nec Deo placere, quæ non fiunt ex Fide.* Act. 15. 9. 1 Tim. 1. 5.

Q. Quare oportet ea fieri ad Gloriam Dei?

R. Q*uia quamvis bona opera facere debemus, ut* (a) *fidem*, *&* (b) *gratitudinem in Deum oſtendamus; ut* (c) *electionem noſtram firmam efficiamus; & ut* (d) *alii per converſationem noſtram Chriſto lucrifiant, in* (e) *omnibus tamẽ aggrediendis præcipuus ſcopus eſſe debet, ut Dei Gloria celebretur.* (a) Iac. 2. 18 (b) Pſal. 116 12. 13. (c) 2 Pet. 1 10. (d) 1 Pet. 3 1. (e) 1 Cor. 10. 31. Col. 3. 17.

Q. Quare dicis oportere ea fieri ſecundum Dei legem?

R. Q*uia nullus cultus Deo acceptus eſt, utcunque noſtro judicio rectus, niſi quem ipſe exigit, ſeu quam lege mandat* Dut. 4. 2. Matt. 15. 9.

&

& præſcribit.

De Lege Morali.

Q. QUænam eſt illa lex Dei, quæ actionibus noſtris præſcribit, & qua eas regi, ac niti oportet?

R. *Lex illa moralis, quæ ſcripta eſt Exodi*. 20. Ego ſum Dominus Deus tuus, &c.

Q. Quomodo deſcripta eſt illa lex?

R, Duabus tabulis Dei ipſius digito exarata eſt.

Q. Quid complectitur prima Tabula?

R. *Prima Tabula omnia officia Deo debita, quatuor præceptis comprehendit.*

Q. Quæ ſunt illa officia Deo debita?

R. Vt [1] *Deum ſolum colamus* [2] *ſecundum eius verbum, non noſtram voluntatē,* [3] *ut de ipſo, eius verbo & operibus reverenter & magnificè cogitemus,*

mus, & loquamur, [4]. *& ut die ſeptimo nos ejus cultui publico conſecremus.*

Q. Quæ eſt ſumma præceptorum primæ tabulæ?

R. *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex totis viribus tuis, ex tota animâ tuâ, & tota cogitatione tuâ.* Mat. 22. 37. 1 Tim. 1. 5.

Q. Quid complectitur ſecunda tabula?

R. *Sex præceptis omnia, quæ hominibus debemus, officia præſcribit, eaquè Charitatis opera vulgo appellantur.* 2 Pet. 1. 3. 7. Rom. 13. 9.

Q. Quæ ſunt illa?

R. *Vt omnibus modis ſtudeamus juvare & promovere proximorum* [1], *Honorem* [2], *Perſonã* [3], *Caſtitatem* [4], *rem familiarem* [5], *famam* [6], *& deniq; nequidquam vel cogitemus vel appetamus contra proximi honorem, perſonam, caſtitatem, rem familiarem, vel nomen, quantumvis nullus accedat conſenſus voluntatis*

Q. Quæ eſt ſumma iſtorum ſex præceptorum ſecundæ Tabulæ.

 R. *Di-*

Math.7.12 R. *Diliges proximum tuum ſicut teipſum, ſeu quæcunq; volueritis ut vobis faciant homines, ita vos facite iis.*

De Spirituali poteſtate *& perfectione Legis*

Q. QVæ ſunt legis hujus proprietates, quas ſcire noſtrâ intereſt?

Rom. 7. 14. Pſal. 19. 7. Pſal. 119. 96.

R. *Illæ nimirum, quibus leges humanas quaſcunqne ſupereminet, quòd ſit n. Spiritualis & perfecta.*

Heb. 4. 12.

Q. Quare appellas Spiritualem?

(a) Iſ. 1. 3. Jer. 4. 22. (b) Rom. 2. 18. 19. 1 Cor. 10. 15. Heb. 5. 14. (c) Exod. 20. 8. Eccl. 12. 1. (d) Deut. 30. 19. Joſ. 24. 15 1 Theſ. 5. 20 (e) Pſal. 45. 7.

R. *Quia ad animam ſpectat, & ad omnes ejus facultates.*

Q. Quid ita?

R. *Mandat intellectui,* (a) *ut omnia officia intelligat, judicio,* (b) *ut inter bonum & malum diſcernat, memoria,* (c) *ut retineat, voluntati,* (d) *ut meliora eligat, & deteriora repudiet, & affectibus,* (e) *ut bonum amore, malum odio proſequantur.*

Q. Cu

Q. Cur appellas perfectam?

R. *Quia imperat non ſolùm animæ, ſed & (f) toti homini; non ſolum ut cognoſcat, diſcernat, retineat, velit, & proſequatur bonum: ſed etiam (g) ut hæc omnia perfectè præſtet: & quia, quemadmodum (h) omne bonum præcipit, ita & (i) prohibet omne malum.* (f) Matth. 22.37. (g) Iac. 1. 10. (h) Phil. 4.8 (i) Rom. 7.7

Q. At omnia decalogi præcepta, ſi quartum & quintum excipias, videntur negativa, & malum tantùm prohibere?

R. *Etiam illa ſub malo expreſſè vetito non (k) ſolùm cauſas & occaſiones ejus prohibent, ſed & bonum (l) imperant contrarium.* (k) Matth. 5 27. Iob. 31. 1. (l) Deut. 6. 13. Epheſ. 4. 25.28. 1 Pet. 3. 9.11

De hominis impotentia *ad implendam legem.*

Q. POteſtne quiſpiam legem illam tam perfectam & numeris omnibus abſolutam per omnia præſtare?

(ll) Gal. 3. 22. Prov. 24. 16 R. *Nemo mortalis (ll) poteſt.*

Q. Quid ita?

R. *Quia etiam in iis, (m) qui ſan-*
(m) Rom. 7. 23. *ctiſsimi ſunt caro, adverſus Spiritum*
Gal. 5. 17. *reluctando concupiſcit.*

Q. Quantum proficit reluctãdo?

(n) Iac. 3. 2. R. *Tantum (n) ſanè, ut in multis*
Rom. 7. 19. *omnes peccemus, & ut bona opera, quæ*
Iac. 4. 3. *facere velimus; vel impediat, vel aliquâ ſaltem peccati labeculâ contaminet.*

De uſu Legis.

Q. HInc conſequi videtur nos juſtificationem, & vitam per legem conſequi non poſſe?

R. *Certiſsimè: (o) Lex enim ſancita*
(o) Rom. 3. 20. *eſt hâc intermatione, Maledictus*
Rom. 7. 28. *quicunque non permanſerit in omni-*
Gal. 3. 10. 11. *bus, quæ ſcripta ſunt in libro Legis,*
Act. 13. 39. *ut ea faciat.*

Q. Videtur ergo, Legem nos condemnare poſſe?

R. *Quemadmodum juſtificare non*

poteſt

poteſt lex, (p) quia eam non poſſumus implere, ita nec condemnare poteſt, quia (q) ſumus in Chrſto, qui pro nobis eam adimplevit.

(p) Rom. 8. 3.
(q) Rom. 8. 1.
Gal. 4. 4. 5.
Matth. 3. 15
Gal. 3, 1 3.

Q. Quis ergo legis uſus eſt?

R. *Lex nobis duo præſtat, primò nos præparat ad Evangelium, urgetque ut ad Chriſtum confugiamus, quæramuſque vitam in eo, in quo ſolo inveniri poteſt.*

Gal. 3. 32. 33. 34.
Act. 13. 39.
Rom. 10. 4.
Act. 4. 12.

Q. Quomodo illud efficit?

R. *Humiliando animos noſtros ſub ſenſu peccati, & ſub metu maledictionis divinæ ob peccatum.*

Gal. 3. 10. 11.
Act. 2. 37. 38.

Q. Quod eſt ſecundum legis officium?

R. *Poſtquam per Evangelium in Chriſto vitam conſecutus ſum, lex mihi canonem & regulam præſcribit converſationis, & gratitudinis meæ erga Deum, ob eximiam ejus in me miſericordiam.*

Tit. 2. 11. &c.
1 Pet. 2. 14.
1 Joh. 3. 3.

Q. Quo pacto accepta Deo poſſunt eſſe opera, quantumvis toto conamine nitaris ea, ad canonem

iſtum

iſtum conformare cùm perfectè bona non ſint?

1 Pet. 2. 5. 1 Ioh. 2. 1. Pſal. 31. 1. R. *Et perſona mea accepta eſt, & opera Deo grata ſunt, in Chriſto Ieſu, per cujus obedientiam perfectam, defectus tum perſonæ meæ, tum operum meorum teguntur & condonantur.*

Q. At quo tandem tempore & nos, & opera noſtra legi per omnia reſpondebunt?

2 Pet. 3. 13. Rev. 21. 4. 27. R. *Cùm ſanctificatio noſtra perfecta & conſummata fuerit in ſæculo futuro.*

Q. Quid interea nobis agendum eſt, donec beatam iſtam conditionem aſſequamur?

1 Theſ. 4. 1. 10. &c. Phil. 3. 12. 13. &c. 1 Tim. 4. 7. R. *Oportet nos in-dies indefeſſè ad perfectionem adſpirare & contendere, nos ipſos exercendo in omni bono opere, præcipuè verò in reſipiſcentiâ, & oratione.*

De Reſipiſcentia.

Act. 26. 18. Ioſ. 14. 2. Q. QVid eſt reſipiſcentia?

R. *Eſt converſio noſtri à tenebris ad lucem, & à poteſtate Satanæ ad Deum.*

Q. An

Q. An pænes nos ipſos eſt, ut ad Deum convertamur?

R. *Nequaquam: Dei enim opus eſt, & donum noſtri ad Deum converſio.* Act. 5. 31. Act. 11. 18.

Q. Cur igitur eam annumeras noſtris bonis operibus?

R. Primò Deus ex merâ gratiâ ſuâ nos convertit, poſtea verò, nos eâdem illâ gratiâ excitati, quaſi cum Deo cooperantes, noſmet convertimus, & reſipiſcimus. Ier. 31. 18. 19.

Q. Quo medio ſeu inſtrumento operatur Deus cōverſionem noſtrā?

R. *Verbo legis & Evangelii.* Luc. 24. 47.

Q. Quo medio ſeu inſtrumento præcipuè in reſipiſcentiæ orbitâ continemur

R. *Obnixâ & continuâ oratione.* Matth. 26. 41. Iac. 5. 16. Luc. 18. 1.

De oratione in genere.

Q. QVid eſt oratio?

R. *Eſt invocatio Dei, per Ieſum Chriſtum, de iis quæ ad ipſius gloriam & noſtram neceſſitatem ſpectant.* Pſal. 50. 15. Ioh 14. 6. 13. 14.

Q. An non licet precibus in auxilium vocare creaturas, ut Angelos, & Sanctos homines, apud Dominum habitantes.

R. *Non licet.*

Q. Cur non licet?

R. *Quia Deus nobis imperavit, ut*
Matth. 4. 10 *ſe ſolum adoremus, & adorationem*
Rom. 10. 14 *creaturarum interdixit.*

Q. Quare precari oportet per ſolum Ieſum Chriſtum?

R. *Quia ille ſolus eſt Mediator no-*
1 Tim. 2. 5. *ſter & interceſſor; & nemo accedit*
Ioh. 14. 6. *ad Patrem, niſi per illum.*

De oratione Dominicâ.

Q. QVomodo precari debemus?

R. *Ad perfectum illud precati-*
Luc. 11. 2. *onis exemplar, quod Dominus ipſe diſcipulos docuit, cum precamini (inquiens) dicite,* Pater *noſter qui es in cælis, &c.*

Q. In quot partes dividis hanc orationem?

R. *In tres partes, Exordium, Sex petitiones, & Concluſionem.*

Q. Quod eſt exordium, ſeu præfatio?

R. *Pater noſter qui es in cælis.*

Q. Quid illâ præfatione docemur?

R. *Docemur eâ, ad Deum accedere cum confidentiâ, quia eſt Pater noſter, & reverentiâ, quia majeſtas ejus implet cælos.* Heb. 4.16. Eccl. 5.1.2

Q. Quid poſtulamus in tribus prioribus petitionibus?

R. *Quæ directè ad Dei gloriam pertinet, videlicit.* [1], *ut gloria ejus promoveatur* [2], *per adventum regni Dei* [3], *& noſtram erga eum obedientiam.*

Q. Quid petimus in tribus poſterioribus petitionibus?

Q. *Quæ ſpectant ad noſtram neceſſitatem, &* [4], *temperalem, pro vita præſenti, utpote panem, &* [5], *ſpiritualem, pro vitâ futurâ, ut remiſſionem peccatorum hactenus patratorum,* [6], *& vires, ut contra tentationes in poſterum firmi conſiſtamus.*

Q. Quid

Q. Quid complectitur concluſio ſeu peroratio?

R. *Rationem petitionum noſtrarum (ſumptam à regno, poteſtate, & gloriâ Dei) & ſigillum deſiderii, & confidentiæ noſtræ, in voce, Amen.*

Q. Quid igitur innuit vox iſta, Amen?

R. *Significat vel, Fiat, & ſic eſt nota deſiderii, vel, eſt, & ſic eſt nota confidentiæ; ut innuatur, ad Sanctorum orationes & deſiderium, & confidentiam requiri.*

Matth. 7. 8. Ioh. 14. 14.

Q. Quo pacto aſſequemur confidentiam impetrandi quod deſideramus & petimus.

R. *Innitendo promiſſioni Dei, ex quâ perſuaſum habemus datum iri nobis quicquid per Ieſum Chriſtum ex voluntate Dei petierimus.*

Q. Cum abundè dictum ſit de fide, necnon de bonis operibus in genere, & in ſpecie, de Reſipiſcentiâ, & oratione, velim jam dicas quis ſit hujus tuæ religionis fructus

&

& utilitas?

R. *Fructus & finis hujus religionis meæ eſt gloria Dei in æternâ animæ meæ ſalute, per Dominum meum, Ieſum Chriſtum, cui ſit laus & gloria in æternum, Amen.* 2 Theſ. 1. 11 12.

FINIS.

 eju
Qu
tus
tio
tus
ſur
ſed
7.
mo
9.
Sa
pe
&

Symbolum Apoſtolicum.

CRedo in DEUM Patrem, Omnipotentem, Creatorem cœli & terræ: 2. Et in Ieſum Chriſtum, filium ejus unigenitum, Dominum noſtrum: 3. Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto: natus ex Mariâ Virgine: 4. Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus, deſcendit ad inferos: 5. Tertio die reſurrexit à mortuis: 6. Aſcendit ad Cœlos: ſedet ad dextram Dei Patris omnipotentis, 7. Inde venturus eſt judicatum vivos & mortuos. 8. Credo in Spiritum Sanctum: 9. Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum communionem: 10 Remiſſionē peccatorum: 11 Carnis reſurrectionem: 12. & vitam æternam, Amen.

Idem

Idem Latino carmine, vertente PATRICIO ADAMSONO, Scoto, Poetâ elegantiſſimo.

IN ſummum confido Deum, Patrem omnipotentem,
Auctorem cœli, & terræ. Chriſtumque in Ieſum
Vnigenam illius ſobolem, Dominumque piorum.
Qui ſacro conceptus erat ſpiramine; natus
Virginis ex utero Mariæ. Tormenta Pilato
Iudice perpeſſus, crucifixus, mortuus, atque
Clauſus humo, triſtes Erebi deſcendit ad umbras:
Luce reſurrexit ternâ redivivus, ad alti
Tecta poli aſcendit victor; dextræque parentis
Aſſidet, in cœlo & terra cui cuncta poteſtas.
Inde olim adveniet cunctos ut iudicet, & qui
Vivent, & quotquot tam longa abſorbuit ætas.
Confido in ſacrum flamen, ſparſumque fidelem
In terris cætum credo; & communia dona
Sanctorum, gratiſque illis peccata remitti;
Experrecturam putri de pulvere carnem
Spero, ac in cælis vitam ſine fine beatam.

Symbolum

Symbolum Nicenum.

CRedo in Vnum Deum, Patrem Omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in Vnum Dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſęcula: Deum de Deo, lumen de lumine: Deum verum de Deo verò: genitum, non factum: conſubſtantialem Patri; per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis. Et incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex Mariâ Virgine, & homo factus eſt: Crucifixus etiam pro nobis, ſub Pontio Pilato paſſus & Sepultus eſt, & reſurrexit tertiâ die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit in Cælum, ſedet ad dextram Patris: Et iterum venturus eſt in gloriâ ad judicandũ vivos & mortuos: Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre filioque procedit, qui cum Patre

&

& filio ſimul adoratur & conglorificatur, qui locutus eſt per Prophetas: Et unam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam: Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum: Et exſpecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſæculi, Amen.

Symbolum Athanaſii.

QUicunque vult ſalvus eſſe; ante omnia opus eſt ut teneat Catholicam fidem.

Quam niſi quiſque integram inviolatamque ſervaverit: abſque dubio in æternum peribit.

Fides autem Catholica hæc eſt: Ut unum Deum in trinitate, & trinitatem in unitate veneremur.

Neque confundentes perſonas: neque ſub-

ſubſtantiam ſeparantes.

Alia eſt enim perſona Patris, alia Filii, alia Spirtus Sancti.

Sed Patris, & Filii, & Spiritus Sancti una eſt divinitas, æqualis gloria, coæterna majeſtas.

Qualis Pater, talis filius, talis Spiritus Sanctus.

Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus Sanctus.

Immenſus Pater, immenſus Filius, immenſus Spiritus Sanctus.

Æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus Sanctus.

Et tamen non tres æterni, ſed unus æternus.

Sicut non tres increati, nec tres immenſi, ſed unus increatus, & unus immenſus.

Similiter omnipotens Pater, omnipotens filius, omnipotens Spiritus Sanctus.

Et tamen non tres omnipotentes, ſed unus omnipotens.

Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus.

Et tamen non tres dii, ſed unus eſt Deus.

Ita, Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus Sanctus.

Et tamen non tres Domini, ſed unus eſt Dominus.

Quia ſicut ſingillatim unamquamque perſonam Deum ac Dominum confiteri Chriſtianâ veritate compellimur,

Ita tres Deos aut Dominos dicere, Catholicâ religione prohibemur.

Pater à nullo eſt factus, creatus, vel genitus.

Filius à Patre ſolo eſt, non factus, nec creatus, ſed genitus.

Spiritus Sanctus à Patre, & filio, non factus, nec creatus, nec genitus, ſed procedens.

Unus ergo Pater, non tres Patres; unus Filius, non tres filii: unus Spiritus Sanctus, non tres Spiritus Sancti.

Et in hâc trinitate nihil prius aut poſterius, nihil majus aut minus: Sed totæ tres perſonæ coæternæ ſibi ſunt & coæquales.

Ita

Ita ut per omnia (ſicut jam ſupra dictum eſt) & unitas in trinitate, & trinitas in unitate veneranda ſit.

Qui vult ergo ſalvus eſſe, ita de trinitate ſentiat.

Sed neceſſarium eſt ad ęternam ſalutem, ut incarnationem quoque Domini noſtri Ieſu Chriſti unuſquiſque fideliter credat.

Eſt ergo fides recta, ut credamus & confiteamur, quòd Dominus noſter Ieſus Chriſtus Dei Filius, Deus & homo eſt.

Deus eſt ex ſubſtantiâ Patris ante ſæcula genitus, & homo eſt ex ſubſtantiâ matris in ſæculo natus.

Perfectus Deus, perfectus homo, ex aninimâ rationali & humanâ carne ſubſiſtens.

Æqualis Patri ſecundum divinitatem, minor Patre ſecundum humanitatem.

Qui licet Deus ſit & homo, non duo tamen, ſed unus eſt Chriſtus.

Unus autem non converſione divinitatis in carnem, ſed aſſumptione humanitatis in Deum.

Unus omnino non confuſione ſubſtantiæ: ſed unitate perſonæ

Nam ſicut anima rationalis, & caro unus eſt homo, ita Deus & homo unus eſt Chriſtus.

Qui paſſus eſt pro ſalute noſtrâ, deſcendit ad inferos, tertiâ die reſurrexit à mortuis.

Aſcendit ad Cœlos, ſedet ad dextram Dei Patris omnipotentis, inde venturus eſt, ad judicandum vivos & mortuos.

Ad cujus adventum omnes homines reſurgere oportet cum corporibus ſuis; & reddituri ſunt, de factis quiſq; ſuis rationem.

Et qui bona egerunt; ibunt in vitam æternam; qui verò mala, in ignem æternum.

Hæc eſt fides Catholica: quam niſi quiſque fideliter, firmiterque crediderit, ſalvus eſſe non poterit.

Rythmi Hildeberti de ſacro-ſanctâ Trinitate.

Alpha, & Omega Deus,
Eli, Eli, Deus meus:
Cujus virtus, totum poſſe,
Cujus ſenſus, totum noſſe;
Cujus eſſe ſummum bonum,
Cujus opus quicquid bonum; *Turonenſis fuit Archiep. circiter Annum Dom. 1109.*
Super cuncta, ſubter cuncta,
Extra cuncta, intra cuncta:
Subter cuncta, nec ſubſtratus,
Super cuncta, nec elatus,
Intra cuncta, nec incluſus,
Extra cuncta, nec excluſus.
Super totus præſidendo,
Subter totus ſuſtinendo,
Extra totus complectendo,
Intra totus in complendo.
Intra nuſquam coarctaris,
Extra nuſquam dilataris,
Subter nullo fatigaris,
Super nullo ſuſtentaris.

Mundum movens non moveris,
Locum tenens non teneris,
Tempus mutans non mutaris,
Vaga firmans non vagaris.
Vis externa vel neceſſe,
Non alternat tuum eſſe.
Heri noſtrum, cras, & pridem,
Semper tibi nunc, & idem.
Tuum, Deûs, hodiernum
Indiviſum ſempiternum.
In hoc totum prævidiſti,
Totum ſimul perfeciſti,
Ad exemplar ſummæ mentis
Formam præſtans Elementis.
Nate, Patri coæqualis,
Patri conſubſtantialis,
Patris ſplendor & figura,
Factor factus creatura,
Carnem noſtram induiſti,
Carnem noſtram ſuſcepiſti,
Sempiternus, temporalis,
Moriturus, immortalis,
Verus homo, verus Deus,
Impermixtus homo Deus.
Non converſus hic in carnem,

Nec minutus propter carnem,
Hic aſſumptus eſt in Deum,
Nec conſumptus propter Deum,
Patri compar Deïtate,
Minor carnis veritate.
Deus Pater, tamen Deï,
Virgo mater, ſed & Dei.
In tam novâ ligaturâ
Sic ſtat utraque natnra,
Vt conſervet quidquid erat,
Facta quiddam quod non erat.
Iſte noſter Mediator,
Iſte noſter legiſlator:
Circumciſus, baptizatus,
Crucifixus, tumulatus,
Obdormivit, & deſcendit.
Reſurrexit, & aſcendit.
Sic ad Cælos elevatus
Iudicabit judicatus.
Paracletus increatus,
Neque factus, neque natus;
Patri conſors, genitoque,
Sic procedit ab utroque,
Ne ſit minor poteſtate.
Vel diſcretus qualitate,

Quanti illi, tantus iſte,
Quales illi, talis iſte,
Ex quo illi, ex tunc iſte,
Quantum illi, tantum iſte.
Pater alter, ſed gignendo;
Natus alter, ſed naſcendo;
Flamen ab his procedendo,
Tres in unum ſubſiſtendo.
Quiſque trium plenus Deus,
Non tam dii, quam ſunt Deus
In hoc Deo, Deo vero,
Tres & unum aſſevero;
Dans uſiæ unitatem.
Et perſonis Trinitatem.
In perſonis nulla prior,
Nulla major, nulla minor
Vnaquæque, ſemper ipſa,
Sic eſt conſtans atque fixa,
Vt nec in ſe varietur,
Nec in ullam tranſmutetur.
Hæc eſt fides orthodoxa;
Non hîc error ſive noxa.
Sicut dico, ſic & credo
Nec in pravam partem cedo.
Inde veni, bone Deus,

Ne

Ne deſperem, quamvis reus.
Reus mortis non deſpero,
Sed in morte vitam quæro.
Quo te placem, nil prætendo,
Niſi fidem, quam defendo;
Fidem vides: hac imploro,
Leva faſcem, quo laboro,
Per hoc ſacrum cataplaſma,
Convaleſcat ægrum plaſma.

Decalogus ſive lex Dei.

Loquutus eſt Deus omnia verba hæc Exodi. 20.

EGo ſum Dominus *Deus* tuus, qui eduxi te ex *Egypto*, è domo ſervitutis.

I. Non habebis Deos alienos in conſpectu meo.

II. Ne ſculpas tibi ſimulachrum, nec ullam

ullam imaginem effingas eorum, quæ aut ſuprà ſunt in Cœlo, aut infrà in terrâ; aut in aquis ſub terrâ: Neque incurves te illis, neque colas ea. Ego enim ſum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes; vindicans peccata Patrum in filiis, idque in tertiâ & quartâ progenie eorum qui oderunt me; & miſericordiâ utens in milleſimam eorum qui diligunt me, & obſervant præcepta mea.

III. Ne uſurpes nomen Domini Dei tui temerè: Neque enim Dominus dimittet eum impunitum, qui nomen ejus vanè uſurpaverit.

IIII. Memento diem Sabbathi ſanctifices: Sex diebus operaberis, & facies omne opus tuum: At ſeptimo die Sabbathum erit Domino Deo: Non facies ullum opus, nec tu, nec filius tuus, nec filia tua, nec ſervus tuus, nec ancilla tua, nec jumentum tuum, nec advena qui eſt intra portas tuas; Nam ſex diebus fecit Deus Cœlum, terram, & mare, & quæcunque in iis ſunt; & requievit die ſeptimo, ideoque benedixit diei Sabbathi, & ſanctificavit eum:

V. Ho-

V. Honora Patrem tuum, & Matrem tuam, ut diu vivas in terrâ, quam tibi Dominus Deus tuus daturus eſt.

VI. Non occides.

VII. Non committes adulterium.

VIII. Non furaberis.

IX. Non dices contra proximum tuum falſum teſtimonium.

X. Non concupiſces domum proximi tui, non concupiſces uxorem proximi tui, nec ſervum ejus, nec ancillam, nec bovem, nec quicquam eorum quæ ſunt proximi tui.

Idem Latino carmine.

P. A.

ADverte Iſrael, memorique hæc mente repone.
Sum Dominus, Deus ille tuus, qui Egytia ſolvi
Vincula, qui Pharii eduxi tellure Tyrannis:

Ante

Eadem Latinè.

Ante oculos aliena meos ne numina habeto.
Sculptile ne faxis ullum, ſimulacrave rerum
Quæ ſunt in cœlo ſuprà, aut tellure premuntur
Inferiùs, liquidove animans ſub marmore ſerpit.
Ne coram inclines, nullo dignabere cultu.
Namque ego ſum æternus veſter Dominuſq; Deuſq;
Zelo ardens, Patrum in natos delicta rebelles
Vlciſcor: quæ me ſoboles, pro more parentum
Oderit, in terno & quarto luet ordine pœnas.
At quem cæpit amor noſtri, legiſque lubenter
Obſequitur monitis, eius milleſima cernet
Progenies, quàm larga adſit clementia nobis.
Ne ſume incaſſum Iehovæ venerabile nomen,
Nam contemptorem Dominus non linquit inultum.
Sabbata ſanctificato, memor: ſex rite diebus
Indulgeto operi: Iehovæ lux ſeptima magni eſt
Sacra quies: nullos illâ exercere labores
Fas eſto, tibi, nec nato, natæ, famulove,
Ancillæve, bovive, aſinove, aut iure recepto
Hoſpitii: nam ſex terræque polique diebus
Machina conflata eſt: ſeptenâ luce quievit,
Sacravitque diem ventura in ſæcla beatum.
Patrem proſequere, & Matrem reverenter honore;
Longævam ut fælix poſſis traducere vitam,
In ſanctâ Iehovæ conceſſâ munere terrâ.
Ne quemquam occidas, Alieni fædera lecti
Ne violes; Furto abſtineas. Ne teſtis iniquus
Vicino

Vicino ſis innocuo. Nec tecta propinqui
Concupias, iunctamve thoro, famulumve miniſtrum,
Ancillamve, bovem, aut aſinum, aut quod dicere poſſit,
Iure ſuum: nullo illius flagrabis amore.

Oratio Dominica.

PAter noſter, qui es in Cœlis. 1. Sanctificetur nomen tuum: 2. Veniat regnum tuum: 3. Fiat voluntas tua, quemadmodum in Cælo, ſic etiam in terrâ: 4. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: 5. Et remitte nobis debita noſtra, ſicut & nos remittimus debitoribus noſtris: 6. Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo: Quia tuum eſt regnum, potentia, & gloria, in ſæcula.

AMEN.

Eadem carmine. P. A.

ALme Parens noſter, celſi ſuper atria Cœli,
Sanctificata tui maieſtas numinis eſto.
Adveniant tandem ſperati gaudia regni:
Vtque tibi Cœli gaudent parere cohortes,
Sic tua per terras fiat ſacrata voluntas.
Da nobis hodie diuturni pabula victus:
Debita condona nobis, debentibus ipſi
Ex animo cunctis ceu condonare ſolemus.
Ne nos in cæcas Satánæ inducito fraudes,
Sed ſerva à pravo: Regnum ſine fine perenne
Eſt tibi, cuncta poteſtas, cunctaque gloria. fiat.

Oratio matutina.

GRatias ago tibi, Domine Ieſu Chriſte, quód hanc noctem mihi volueris eſſe proſperam, neque in peccatis meis me oppreſſeris, & in exitium deicceris, ſed pœnitentiæ melioris vitæ clementer reſervaris: Teque precor, ut diem itidem hunc totum, & omnes Dies vitæ meæ, mihi fœliciter exoriri facias, benèque fortunes ad tuam Gloriam, & animæ meæ ſalutem:

ſalutem: utque tu qui es ſalus, & vita mundi, lux vera occaſum neſciens, Sol æternus omnia vivificans, alens, exhilerans, digneris exoriri, & illuceſcere menti meæ, illamque calore amoris tui vivificare, pane vitæ alere, fonte aquæ vivæ potare & exhilarare; ut in ſole juſtitiæ & luce æternâ poſitus, piè & immaculatè ambulem, ne uſquam impingam in ullum peccatum, ſed tuæ divinæ gratiæ perpetuo ductu perveniam ad vitam æternam. Amen

Alia.

D*Eus mi, Pater mi, & Servator, qui gratia erga me tua effeciſti, ut tranſactâ nocte ad hunc diem pervenirem: fac etiam: ut ipſum totum in ſanctiſſimi numinis tui cultu & veneratione conſumam. Nihil omnino aut cogitem, aut dicam, aut faciam, quod eò non tendat: ut tibi obſequar, & voluntati tuæ morem geram: quò ſcilicet actiones omnes meæ referantur ad gloriam tuam, atque fratrum meorum ſalutem: dum exemplo meo ad te colendum inſtruentur. Atque ut mundum hunc, ad vitæ externæ uſus, Solis tui ſplendore illuminas, ita fulgore ſpiritus tui, mentem meam illuſtra, qui me in viâ iuſtitiæ tuæ dirigat.*

dirigat. Quamcunque ad rem applicem animum meum, is mihi ſemper ſit propoſitus finis, ut tibi, honorique tuo inſerviam. Omnem fælicitatem à gratiâ & beneficẽtiâ tuâ ſolâ expectem. Nec quicquam omninò aggrediar, quod tibi gratum non ſit. Effice præterea, ut dum huius vitæ tuendæ cauſa laboro, & ea curo, quæ ad victum & cultum corporis pertinent, altius tamen erigam animum, ad beatam nempe & cœleſtem vitam, quã filiis tuis promiſiſti. Nihilominus, tam animæ, quàm corporis protectorem te mihi exhibendo, adverſus omnes Sathanæ inſultus me confirmes ac munias, & ab omnibus periculis, quæ nobis aſſiduè in hac vitâ impendent, liberes. Adhæc, cùm parum ſit cœpiſſe, niſi perſeverem, ideo à te peto, Domine, ne mihi in hodiernum diem tantùm dux ſis ac rector, ſed uſque ad vitæ finem me in tuam fidem ſuſcipias, quò ſub tuis auſpiciis, totus vitæ meæ curſus tranſigatur. Et quia proficiendum nobis eſt, gratiæ in me tuæ dona adauge indies, tantiſper dum penitus adhæream Filio tuo, Ieſu Chriſto. Quem verum Solem lucentem perpetuò in animis noſtris meritò appellamus. Quæ tot tantaque beneficia, ut abs te obtineam, obliviſcere quæſo delictorum meorum, eaque pro infinitâ miſericordiâ tuâ remitte: quod te facturum promiſiſti, ijs qui te ex animo invocaverint. Amen.

Diluculo ad Chriſtum.

DOmine Ieſu Chriſte, qui verus es mundi Sol, ſemper oriens, nunquam occidens; qui tuo ſalutifero conſpectu gignis, ſervas, alis, exhilaras omnia, & quæ in Cœlis & quæ in terris: illuceſce quaſo propitius animo meo, ut diſcuſſâ noƈte criminum, ac nebulis errorum, te intus prælucente, citra offenſionem per omnem vitam incedam & tanquam in die decenter ambulem, purus ab operibus tenebrarum, qui vivis & regnas cum patre & ſpiritu ſanƈto in omne ævum. Amen.

Oratio inter veſtiendum.

TUâ me Domine Deus cœleſti armaturâ hodie contra hoſtes meos indue, veſtimentis ſapientiæ & fortitudinis operire, circunda me loricâ Iuſtitiæ, impone galeam ſalutis, da ſcutum fidei, & gladium ſpiritus, ut ambulem compoſitè, tanquā filius lucis in novitate vitæ, mileſque armatus pugnem fortiter contra adverſarios animæ meæ, mundi concupiſcentias, carnis illeƈtamenta, & Satanæ, ſerpentis antiqui inſidias, ut peraƈto die, ſyncero corde immaculatus & illæſus gratias tibi agere queam, per Ieſum Chriſtum unicum Servatorem & Redemptorem noſtrum. Amen.

Inter lavandum manus.

ABlue Domine Deus aquâ tuæ divinæ gratiæ animum meum ab omnibus vitiorum ſordibus & inquinamentis, quibus totus in conſpectu tuo ſordeſcit. Aſperge illum Hyſſopo veræ pœnitentiæ & compunctionis, ut in limpidiſſimo gratiæ tuæ fonte lotus ſupra nivem dealbari, tibique exinde iugiter inſervire valeam, per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Pro docilitate.

AVdi preces meas æterna patris ſapientia, Domine Ieſu, qui teneræ ætati docilitatis commodum addidiſti, adde quæſo ad naturæ propenſionem auxilium gratiæ tuæ, ut literas ac liberas diſciplinas citius perdiſcam, ſed tuæ gloriæ ſervituras: quarum adminiculis adiuta mens mea plenius aſſequatur cognitionem tui, quem noſſe fœlicitatis humanæ ſumma eſt: utque ad tuæ ſanctiſſimæ pueritiæ exemplum indies proficiam ætate, ſapientiâ, & gratiâ apud Deum & apud homines. Qui vivis & regnas, &c.

PRECATIO ANTEQVAM in ſcholam eat puer.

AGo tibi gratias, clementiſſime Deus, cùm pro aliis tuis ſummis & infinitis beneficiis, tum

tum vel maximè, quòd pro ſingulari miſericordia tua me quoque ad Evangelij tui cognitionem vocaſti, præceptoribúſque me tradidiſti, qui bonis literis & artibus me inſtituerent, & animum meum ſanctis honeſtíſque præceptis imbuerent. Da ut rectè agnoſcam, qualia & quanta ſint hæc dona tua, & pro his tibi ſemper agam gratias. Præterea, diſcuſſis mentis meæ nebulis, Spiritus tui radiis me illuſtra; ut ea quæ mihi à præceptoribus proponuntur, cupidè feliciterque diſcam, fideliter retineam, promptè & cum iudicio reddam, ne & præceptorum & meus labor, pretioſum tempus, atque hæc tàm commoda mihi abs te data occaſio, & qui ex me fructus exſpectantur, turpiter meâ ignaviâ & ingratitudine pereant. Id ne fiat, largire mihi ſpiritum tuum ſanctum, authorem omnis intelligentiæ ac veritatis, qui me veracem, híſque percipiendis aptum & idoneum reddat. Da etiam, ut cuicunque ſtudio animum meum applicem, hoc mihi ſemper propoſitum ſit, ut te ſolum agnoſcam verum Deum & quem miſiſti Ieſum Chriſtum, atque ita te purâ conſcientiâ colam.

Cæterum quia ſapientiam iis promittis, qui animo ſunt ſummiſſo & humili, velut pueri; eos autẽ qui arrogantes ſunt & elati, tuis donis orbatos, tradis vanitati: eradica ex corde meo omnem ſuperbiam; ut humilis effectus, me tibi primum, deinde iis etiam quorum me diſciplinæ tradidiſti,

docilem & obedientem præbeam, atque ita me paulatim præparem, ut in obeundo munere, quod mihi olim aſſignaturus es, tuæ ſolius gloriæ, atque aliorum utilitati ſervire poſſim.

Alia precatio Scholaſtica.

O*Mnipotens, æterne, miſericors Deus, una cum filio tuo coæterno, Domino noſtro Ieſu Chriſto, & ſpiritu ſancto; qui prope es invocantibus te, omnibus invocantibus te in veritate, ago tibi gratias pro omnibus æternis pariter & huius fluxæ vitæ beneficiis; quod condidiſti, elegiſti, & ſervas tibi æternam Eccleſiam; & in ea te patefeciſti verbo tuo, per Prophetas & Apoſtolos tradito: ſicque nos diligis, ut volueris filium tuum unigenitum propter noſtram ſalutem deſcendere de cœlo, aſſumere humanam naturam, pro nobis fieri victimam, crucifigi, mori, ac reſurgere, aſcendere in cœlos, & ſedere ad dextram tuam: & propter eum omnibus nobis qui credimus, gratis donas remiſſionem peccatorum, reconciliationem, Spiritum ſanctum, iuſtitiam, & vitam æternam: accendis & ſervas inter nos lucem Evangelij & neceſſaria doctrinarum ſtudia; das, & contra Diabolos defendis aliqua Eccleſiæ & ſcholarum hoſpitia: & me quoque ad huius æternæ Eccleſiæ ſocietatem elegiſti ac vocaſti, in qua & naſci me voluiſti, & in agnitione ac timore tui educari*

meque

meque præ multis aliis hominibus, pro ſingulari & ineffabili miſericordiâ tuâ, ornaſti hoc ſummo beneficio, ut cum literis & bonis artibus, etiam pietatis doctrinâ inſtituerer. Etſi autem his beneficiis me indigniſſimum agnoſco: tamen quia iuſſiſti nos propter Chriſtum filium tuum, à te petere & expectare remiſſionem peccatorum & Spiritum ſanctum, confiteor & deploro omnem meam immunditiem & ingratitudinem, & toto pectore, oro, ut remittas mihi omnia peccata mea propter unigenitum filium tuum, Dominum noſtrum: ſanctificéſque me ac perpetuò regas Spiritu tuo ſancto: ut te ſolum verum Deum, & coæternum tibi filium, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & Spiritum ſanctum, verè agnoſcam, invocem, timeam, & diligam. Collige & conſerva tibi Eccleſiam: tuere politias, quæ ſunt Eccleſiæ hoſpitia: conſerva ſcholas, Eccleſiæ & Reipublicæ ſeminaria: Excita & adiuva fideles ac ſalutares Doctores & gubernatores: & cum luce doctrinarum pacem quoque & honeſtam diſciplinam in Eccleſiis & Rebuſpublicis tuere. Guberna & fortuna meam quoque vocationem: & fac me vas miſericordiæ, organumque mihi pariter & aliis ſalutare. Ne ſinas me à Diabolo vel à carne meâ tentari, & negligentiâ, curioſitate, vel ambitione involvi: ne ſinas in corde meo exoriri ſpes vanas, ſtultaſve cupiditates: ſed effice ut vocationis meæ

officia rectè, diligenter, & fœliciter faciam. Accende & corrobora in me agnitionem & amorem tui, ſtudium veritatis & rerum utilium ac neceſſariarum: ut omnia dona quæ in me contuliſti, & omnes labores meos, referam ad tuam unius gloriam, & proximi utilitatem. Defende me à pravis ſodalitiis, & ab omnibus diabolorum inſidiis. Sit verbum tuum lucerna pedibus meis, & lumen ſemitis meis. Hæc & alia huiuſmodi peto à te, benigniſſime pater, propter Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui inter cæteras, hanc quoque promiſſionem fecit: Quidquid petiveritis á patre in nomine meo, dabit vobis. Item, dabit Spiritum ſanctum iis qui ab eo petunt. Pater noſter qui es in cœlis.

Depoſitum ſerua, & exſuſcita donum Dei quod eſt in te. 1. Tim. 6. &. 2. Tim. 1.

PRECATIO ANTEQVAM ad opus accedatur.

OMnipotens, miſericors Deus, agimus tibi gratias, quòd nos hanc noctem adeò clementer cuſtodieris. Quoniam verò hanc etiam lucem ſalvos nos videre voluiſti, largire nobis pater, ut eam totam in iis rebus tranſigamus, quæ tibi grata & acceptæ ſint. Et ut iam Solis tui radiis univerſum terrarum orbem illuſtras: ſic etiam

etiam Spiritus tui ſplendore obſcura mentis noſtræ illumines; ne à ſemita iuſtitiæ tuæ aberrantes; in hanc vel illam partem declinemus: ſed te ſemper, omnia noſtra intuentē, nobis ante oculos proponamus, te noſtrarum cogitationum, dictorum, factorumque omnium, teſtem & vindicem, agnoſcamus & revereamur; nec quicquam ſit, quod magis metuamus, quàm ne te, tàm benignum Patrem offendamus: ſed quicquid aggreſſuri fuerimus aut inſtituerimus, nobis perpetuò propoſitum habeamus, ut ad tuam unius gloriam, & aliorum utilitatem referamus omnia. Adhæc, quoniam conſilia ſalutaria, occaſiones idoneæ, fælicéſque rerum ſucceſſus & eventus, penes te unum ſunt: fac, ut hæc omnia à te ſolo exſpectemus & petamus. Item effice, clementiſſime Pater, ne in parandis iis, quæ ad huius vitæ neceſſitatem pertinent, tantum curæ laboriſque impendamus, ut intereà res cœleſtes negligamus, aut ſegniùs tractemus: ſed ut primũ ſemper quæramus regnũ tuũ, & iuſtitiam tuam: nec dubitemus, quin ſic agentibus, cætera omnia ſis adiecturus. Tuere quoque ac defende hoc fragile corpus & animam noſtram: Inſtrue nos conſiliis & robore Spiritus tui adverſus tot ac tàm varios Satanæ inſultus. Libera nos omni metu & periculis, quibus in hoc mundo omnibus momentis expoſiti ſumus: Quoniam verò nihil eſt rectè incepiſſe, niſi etiam gnaviter perficiamus:

Oramus, non hoc tantùm die nos in tutelam tuam ſuſcipias, ſed ut porrò etiam per omnem vitam, dux nobis & defenſor eſſe velis: confirmans & adaugens dona, quæ pro tuâ bonitate & miſericordiâ in nos indignos peccatores contuliſti: quoad plenè tandem ac perfectè nos capiti noſtro Chriſto adunias: qui cum ſit unicus ille ſol iuſtitiæ, æternâ ſuâ luce & lætitiâ nos ſuo tempore complebit. Intereà, dum in hâc ærumnoſâ vitâ degimus, mitte fideles animarum Paſtores, & per verbum eorum ſit efficax Spiritus ſanctus in cordibus auditorum, ut magna tibi Eccleſia coligatur, & opera diaboli magis ac magis deſtruantur. Magiſtratum divino tuo robore ſic arma, ut Eccleſiam & politias defendat. Conſolare & confirma quotquot ſunt animo vel corpore afflicti. Ut autem hæc tanta bona à te petere & exſpectare audeamus, condona nobis noſtra triſtia peccata, propter dilectum filium tuum Ieſum Chriſtum, qui nobis promiſit, quicquid ſuis promiſſis freti à te petiverimus, id te nobis certiſſimè daturum eſſe: ideoque ſic nos precari iuſſit: Pater noſter, &c.

Sub noctem.

D*Omine Ieſu Chriſte, cuius inexhauſtæ bonitati debemus omnia, qui diei clariſſimam lucem bonis iuxtà ac malis ad obeunda actionum*

munia

munia tribuiſti: noctis amicum ſilentium ad quietè reficiendas corpuſculorum vires, & ad diluendas animorum curas, leniendoſque mœrores, clementer dediſti: precor, ut quicquid hodie commiſerim, quod offenderit oculos tuos, pro tua ſolitâ bonitate condones: ſimulque des, ut hæc nox te proſperante, ſit mihi fœlix, te cuſtode, purâ, te protectore à nocturnis dæmonum ludibriis tutâ, ut hic ſomnus corpus ſimul & mentem in craſtinum diem reddat ad tibi ſerviendum alacriora. Porrò quoniam hæc vita, nec ullam horam habet certam; ubi venerit illius veſpera, & urgebit corporis ſomnus, unde non expergiſcemur, niſi cum ad Angeli tui tubam excitabuntur mortui; quæſo ut tum illumines occulos animæ meæ, ne exſtinctâ fide obdormiam in morte ſempiternâ, ſed requieſcam in te qui vivunt etiam mortui: qui vivis & regnas, &c. Amen.

PRECATIO ANTEQVAM. cubitum eatur.

D*Omine Deus, Pater cœleſtis, qui pro multiplici ſapientiâ tuâ diem labori: noctem quieti deſtinaſti: agimus tibi gratias quod nos*

hunc diem adeò clementer cuſtodiviſti, noſque aſſiduè tot beneficiis cumulas. Largire etiam, Pater, ut à labore & curis requieſcentes, ita ſomno reficiamur, ut animus intereà non velut cum corpore conſopitus, in amore tui dormitet, ſed ut memoria creationis & ſalutis noſtræ, nullo unquam tempore de noſtris cordibus deleatur. Da præterea, ut conſcientia noſtra non minùs, quàm corpus ſuâ etiam quiete fruatur. Ad hæc ut ſomno moderatè utentes, non ignaviæ, ſed neceſſitati conſulamus; ut ſcilicet ad intermiſſa opera alacriores vegetioréſque redeuntes, tibi & proximo expeditiùs ſerviamus. Intereà verò dum ſummum capimus, nos ab omni periculo tuere, animòque item & corpore impollutos conſerva, ut noſter ſomnus etiam ad tui nominis gloriam pertingat.

Porrò cùm dies hic nobis non ſine multiplici lapſu abierit (quoniam miſeri perpetuò peccatum circumferimus) rogamus te, quemadmodum nox omnia nunc tenebris involvit; ſic tu, pro immenſâ miſericordia tuâ, omnia peccata noſtra ſepelias; ne propterea à conſpectu tuo repellamur. Largire etiam quietem & conſolationem omnibus, qui cum morbis, aliisve calamitatibus conflictantur, propter Ieſum Chriſtum Filium tuum Dominum noſtrum; qui nos in quibuſvis neceſſitatibus, pro nobis & fratribus, hiſce verbis te precari docuit: Pater noſter, &c.

directiones

Directiones ad rectam ſacræ *cœnæ participationem.* I.

PRæcepit Dominus populo ſuo Iſraeli (Exodi 12.) ut paſchate veſcerentur cum herbis amaris, & pane azymo, baculos manibus tenentes, & pedibus calceatis, lumbis denique accincti, tanquam ad iter ex *Egypto Canaanem* verſus ſuſcipiendum expediti.

Hæc inſtitutio de temporis præteriti memoriâ, præſentis diſpoſitionis ratione, ac in futurum propoſito eos admonebat. Præteriti temporis memoriam renovabant herbæ amaræ, acerbiſsimæ captivitatis ac ſervitutis Ægyptiacæ ſymbola. Quod ad præſens attinet, omnes veſcentes circumciſos eſſe oportebat, eliminato ædibus fermento omni. Quo ſignificabatur eos, tanquam populum, Dei ſigillo conſignatum, feſtinos decedere oportere, prærepto panis fermentandi ſpatio. Quoad futurum, ſtatuere eos oportebat, *Ægyptum* quamprimùm deſerere, & *Canaanem* verſus iter capeſſere.

Iam verò, Chriſto paſchate noſtro, pro nobis immolato, qui eo dignè & convenienter veſci voluerit, hæc eadem neceſſariò conſideranda habet; vitam inquam anteactam, diſpoſitionem præſentem, & futuri propoſitum: primò ergo ſi vitæ anteactæ actiones expen-

deris;

deris; ac quiſnam fueris, quidque feceris, recorderis, magnam haud dubiè, acerbiſsimi mæroris cauſam invenies. Vbi quantùm cogitatione, dicto, facto, omiſsione, commiſsione, conſultò, inconſultò à te peccatum ſit obſervaveris, memor turpiſsimæ ſervitutis in Ægyptiacis peccati & ignorantiæ tenebris, ſub Pharaone illo ſpirituali, amaras pœnitentiæ triſtitiæque herbas, quibus paſcha tuum condias, parato. Quod ut meliùs fiat, vitam anteactam ad ſingula decalogi præcepta examinato, & ubi multa graviſsimaque delicta tua eſſe depræhenderis, ac propterea iram Dei adverſus te excandeſcere, & univerſas legis maledictiones tibi imminere cognoveris, in mærore animi ac contritione ſpiritus in hunc modum precare.

Oratio prima: ante *communionem*.

LEgis tuæ, Deus, præcepta intemerata custodire impoſſibile eſt, maledictionem terribilem ſuſtinere intolerabile. Ego verò, miſer, omnia præcepta tua violavi, plæraque etiam ſciens volenſque: ac propterea, uti ſervus ſciens voluntatem Domini, eamque non faciens, multis plagis cædi

cædi commerior. Quòd ſi una unius præcepti violatio horrendam tuam maledictionem mereatur, heu quantum iræ pondus infinitis trangreſſionibus in caput meum attraxi. Sed quid ego faciam? animamne meam deſperationis abyſſo demergam? Non ita, Deus optime, non ita: verbo enim tuo, quod meum eſt ſolatium, oneratos ac fatiſcentes ad te vocas, iis refocillationem, requiem, ac refrigerium polliceris. Erigere, ô anima mea, huiuſque ſolatii dulcedinem libato. Dominus tuus te, non modo oneratum, ſed & fatiſcentem, & peccati oneri ſuccumbentem videns, ad ſe invitat, requiem ac refrigerium tibi pollicetur. Tu me vocas Domine; & ecce, ego tibi gratioſe vocanti me ſequacem præbeo. Sed quo pacto niſi te trahente ad te venire queam? Trahe me Domine, ego te trahentem ſequar, ita me degravat peccatorum meorum moles, quovis monte ponderoſior, ut ne unicum quidem pedem ad te promovere poſſim, priuſquam manu ſubiecta tu me onere ſubleves. Et licet ſub illo pondere ad te adrepere poſſem; quî auderem peccatis inquinatus coram te me ſiſtere? Nonne velut igni admota ſtipulæ ſtatim exurer? Ego tibi, Domine, fidem habeo teſtanti, ita te dilexiſſe mundum, ut Filium unigenitum dederis, ut quiſquis in eum credit, non pereat, ſed vitam æternam habeat. Ego in eum credo, Domine; tu promiſſi memor ne me pro merito

rito perire ſinas; ſed vitam mihi largire: ut à te, in te, tibi, ac tecum vivat anima mea per Ieſum Chriſtum, Dominum ac ſervatorem noſtrum benedictum. Amen.

Directio ſecunda.

SEcunda conſideratio eſt præſentis temporis; quomodo noſmet habeamus, & quomodo edamus: attendenda eſt cùm noſtra ipſorum diſpoſitio, tum edendi ratio. Omnes qui paſchate veſcebantur circumciſi fuerant, & cum pane azymo comedebant, tales nos eſſe, ſimiliter nos agere oportet: niſi enim corda circumciſa habeamus, nullam cùm Chriſto ſocietatem habebimus. Qui in illo eſt nova creatura ſit oportet: qui enim Chriſti Spiritum non habet is non eſt Chriſti. Ahimelechus Davidis ſervis panem propoſitionis dare recuſabat, priuſquam adoleſcentes ſanctificatos eſſe intelligeret. Hic panis eſt multò ſanctior illo. Hîc eſt panis vitæ qui cœlitus demiſſus eſt, ut mundo vitam daret. Nemo (inquit Servator) vinum novum in vaſa infundit vetera. Eſt hoc vinum novum, eſt hic ſanguis Domini, ſanguis novi fœderis. Cave ergo ne ſit rimoſum animæ tuæ vaſculum

lum; ſic enim perfluet: cave ne puteat; ſic enim ſalutare hoc medicamentum vertetur in venenum. Hæc de perſonæ tuæ diſpoſitione. Iam quod ad edendi rationem attinet, cum pane azymo paſchate veſci oportet. Iſraëlitæ fermentũ omne è domibus ſuis exigebant: ſic tibi, intima cordis tui penetralia ſcrutat..., fermentum omne ejiciendum eſt. Ac primò quidem Sadducæorum fermentum, id eſt falſas opiniones, expurgato; deinde fermentum Phariſæorum, id eſt hypocriſin, poſtremo malitiæ & fœdorum affectuum ejice fermentum, ut veſcaris paſchate tuo non fermentatis panibus veritatis, ſinceritatis, & charitatis. Parum fermenti totam maſſam fermentabit: unus error in fundamentis religionis, quale eſt tranſſubſtantiationis dogma; unus immundus affectus, puta hypocriſis aut malitia; univerſum tibi cultum inutilem, immo & abominandum reddet. Quo igitur cum ſanctitate tum perſonæ tuæ, tum etiam actionum accedas, quemadmodum Domini convivam decet, Deo humillimè in hunc ſenſum ſupplicato.

Oratio ſecunda ante communionem.

TU, Domine, ſanctificari vis in omnibus qui tibi appropinquant; nec quiſquam abſque ſanctimonia

ſtimonia te videre poterit. Sanctifica ergo, Domine, cor meum, ut tibi appropinquem; ſanctifica mentem meam, ut te aſpiciam: circumcîde præputium cordis mei, omni ignorantiæ, malitiæ, ac hypocriſeos fermento me expurga, quò paſchate noſtro, id eſt, agno Dei qui tollit peccata mundi, cùm azymis veritatis, charitatis, ac ſinceritatis veſci poſſim: ut virtute cœleſtis illius cibi in fide, ſpe, patientiâ, omnique ſpirituali gratiâ, creſcat & augeatur anima mea, in nominis tui gloriam, & animæ meæ ſalutem, per Ieſum Chriſtum Dominum, ac ſervatorem meum benedictum:

AMEN.

Directio tertia.

TErtio loco diligenter attendendum eſt, quid in futurum proponat animus tuus. Hujus enim ratione calceandi ſunt pedes præparatione Evangelii pacis, baculus promiſſionum Dei, quo te in itinere fulcias, manu geſtandus, veritatis cingulo, quo ad iter expeditus fias, lumbi præcingendi. Hac ratione præparato iter ex *Ægypto* ad promiſſam *Canaanem* ſuſcipiendum tibi; omnis in *Ægypto* mora, omnis ſub Sathanâ ſpirituali Pha-

Pharaóne ſervitus abjuranda: Nimium enim, ac plus quàm nimium eſt, vitæ anteactæ momentum aliquod in fœdâ illâ miſerrimâque ſervitute malè poſuiſſe. Iam novum cum oculis fœdus percute, ne vanitatem ullam aſpiciant: novum cum corde, ne oculorum tuorum vias ſequatur: novum cum pedibus, ne viam impiorum inſiſtant, aut ingrediantur. Hoc ut conſequaris in hunc modum precare.

Oratia tertia ante communionem.

AGnoſco, Domine, miſerum me peccatorem hactenus extitiſſe; heu me infœlicem, qui in peccatorum viis tamdiu perſiſtendo, nomen tuum tam graviter offenderim. Iam ſtatui, gratiâ tuâ auxiliante, novum curriculum ingredi; nec diutius in Ægypto morari, nec peccato aut Sathanæ *ulterius operam navare, ſed à virtute in virtutem progredi, donec ad promiſſionis terram pervenire detur. Tu modo, Domine, qui animum ad ſtatuendum tribuiſti, gratiam ac vires ad exequendum indulgeas. Tu enim ſolus es, qui & velle, & perficere in nobis operaris, per efficacem potentiam Spiritûs Ieſu Chriſti, Domini noſtri, cui ſit gloria in æternum. Amen.*

Oratio dicenda immediatè ante participationem.

PAratum eſt cor meum, paratum eſt, Domine, cor meum: apparata & adornata eſt lampas mea, ut Servatori meo, cui ad ſponſalia me gratioſè invitare placuit, obvius procedam. Sed, proh dolor! neque cordis mei præparatio, neque lampadis adornatio, neque olei menſura, aut voluntati tuæ, aut voto meo reſpondet. Te verò, miſericors DEVS, qui neque linum fumigans exſtinguis, neque arundinem quaſſatam confringis, per Ieſum Chriſtum obteſtor, ut Spiritus has tui primitias boni conſulas. Quod ſi bonitati tuæ cor meum dilatare, ac uberiore gratiæ menſurâ me donare viſum fuerit, hoſtiam voveo tibi pinguiorem. Tu interim, pro gratioſâ tuâ promiſſione, voluntatem pro facto reputa; & pro eo, quod habeo, non pro eo, quod non habeo, me acceptare digneris. In præſentiâ ego animam ac corpus meum, affectuſque & verba, actiones & fortunas, denique quidq; meum eſt tibi voveo conſecroq;, & ſanctè promitto, quæ mea ſunt omnia tibi tuæque gloriæ inpoſterum inſervitura, quia filium tuū unigenitum pro me in mortem tradidiſti. Tu modò, Domine, qui ad promittendum animum dediſti, etiam ad exſequendum gratiam, & auxilium indulgeas, per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum: Amen.

Gratiarum

Gratiarum actio: poſt *participationem.*

QVid tibi retribuam, Domine, pro innumeris tuis in me collatis beneficiis? Quòd filium tuum in mortem pro me tradideris? Quòd pudendam nuditatem meã glorioſâ eius iuſtitiâ texeris; Quòd animam meam multis vulneribus ſauciam plagis illius ſanaveris; quòd carnem eius mihi in cibum, ſanguinem eius mihi in potum donaveris. Quid, inquam, reddam tibi, Domine, ob ineffabilem hunc tuum in me amorem. Si pauperculus ille Nathanis charam habuiſſe fertur oviculam ſuam, quam pane ſuo & aquâ ſuâ enutriverat; quanto amore dicam bonum illum paſtorem me perditam oviculam ſuam proſequutum, quam carne ſuâ paſcit, & ſanguine ſuo? Quid igitur retribuam Domine? An non meritò te amarem, qui me tantopere dilexiſti; & pretioſo ſanguine filii tui abluiſti? Sanè quoad vixero me bonitatem tuam celebraturum ſpondeo, voveoque. Sanè quòd ſupererit vitæ tibi vivam: tibi, inquam, conſecrabo vitam meam, qui filium tuum unigenitum pro me in mortem tradidiſti. Ideoque iamiam meipſum abnego, nuncium remitto meæ prudentiæ, meæ voluntati, affectibus meis. Hîc ego memetipſum & omnia quæ mea ſunt tibi, & glorioſo tuo nomini dico, dedicoque. Tu, Domine, in ſignum acceptationis tuæ ſacrificium

um meum prunâ de altari tuo ſuccende, ut coram te bonæ ſit fragrantiæ. Ne patere quæſo animam meam à te declinare, aut in aliquid, quod præter te ſit, affectu inclinare: ne patere eam vel timere, vel amare quidquam præter te, aut in quoquam alio acquieſcere. Mihi ſemper ad dextram aſſiſtens, ne labaſcam, ſuſtineto, & lapſum erigito. Vtque hodie Chriſtum Ieſum, Dominum meum, accepi; ita fac, ut in eo deinceps vivam & incedam; fac ut præſentiæ illius efficaciam perpetuò ſentiam. Novi Dominum meum non otioſum deliteſcere in corde illo, in quo habitat. Quòd ſi defuncti Prophetæ oſſa exangue cadaver vitæ reſtituere potuerint; quantò Magis vivificus Ieſu Chriſti ſpiritus cor illud, cui inhabitat animare & vegetare valebit? Sique ob arcæ tuæ præſentiam Obed-Edomi familiam ol m beaſti, quantò magis animæ meæ ob filii tui præſentiam benedices? mulıercula illa ſanguinis profluvio laborans, non attactu fimbriæ veſtimenti eius liberata eſt: ſed quòd eum fide attingens virtutem quandam eduxiſſet ſanata, eſt. Non eſt, Domine Ieſu, Servator benedicte, non eſt terreſtrium elementorum (quæ quaſi veſtimenti tui fimbria ſunt) participatio, quæ ſanguineum peccati profluvium ſanare poteſt; ſed ſi fide anima mea te attigerit ex te virtutem elicuit. Per hanc virtutem tuam, Domine, cruentum animæ meæ profluvium ſiſtentem

tem

tem, notum mihi fiat, quod te fide tetigerim. Tu Domine panis vitæ es, fac te ſentiam in animâ meâ viventem, ut inde cognoſcam, verè me ex pane illo comediſſe. Fac percipiam vivifici illius ſpiritus tui potentiam, animam meam in novam vitam vegetantem, & in ea peccatum mortificantem. Vtque tu fœdus tuum. Domine, mecum hodie renovaſti, ita tibi viciſſim ego vitæ emendationem novitatemque voveo. Tu modò, Domine, quemadmodum boni curriculi ingrediendi propoſito me beaſti, ita & gratiam mihi largiaris, quo in finem uſque conſtanter perſeverare & ſuſtinere poſſim: ne fortè, ut canis, ad vomitum, aut ut ſus lota, ad fœditatis meæ volutabrū revertar. Concede, Domine, ut omni poſthac tempore peccata mea deflere & vitæ anteactæ delicta abominari poſſim; non ignarus immundum ſpiritum ſi quando in animam meam regreſſum habere poſſit, emundatam jam & adornatam. ſeptem alios ſpiritus ſeipſo nequiores ſecum introductuturum, atque ita exitum meum initiis deteriorem futurum. Tu Domine, qui validior ille es, & validum illum exarmaſti & poſſeſſione deturbaſti, ſolus eundem regreſſu prohibere, animamque meam tibi dilectam conſervare potes. Tu igitur ſervatur clementiſſime, fidei meæ author & perfector,

… non modo velle, ſed & perficere largiris, bo-
… opus, quod in me inchoaſti, ad finem per-
… in nominis tui gloriam, & animæ meæ ſa-
…m. AMEN.

FINIS.

De particulari fiduciâ.

Q. CRediſne beneficia hæc, de quibus verba fecimus, ad te ſingualiter ſpectare?

R. Imò per Dei gratiam ſic credo & Deum precor, ut inſuper incredulitati meæ ſuccurrat gratioſè.

Q. Quo pacto perſuaſum habes, ea ad te particulariter attinere.

R. Ex (d) Evangelio novi ea ſpectare ad omnes credentes, & cum ipſe (e) mea credere ſciam, quemadmodum in ſymbolo profiteor, quid eſt quod (f) dubitem beneficia illa omnia ad me etiā particulariter ſpectare?

Q. Sed an ex te eſſe putas, quod iſta credas?

R. Nequaquam, Ex Spiritu Sancto eſt, qui ideo dicitur Spiritus fidei Spiritus promiſsionis, Sigillum, & Teſtis Dei in nobis habitans, & arrha ſeu pignus hereditatis noſtræ.

Hæc inter doctrinam de vita æterna & de fœdere omiſſa, ibi reponenda ſunt.

(d) Joh. 3 16
(e) 2 Cor. 4 13.
1 Cor. 2. 11 12
Rom. 8. 16
(f) 2 Tim 4. 8
Epheſ. 2. 8
2 Cor. 4. 12
Eph. 1 13 14
Rom. 8. 15 16

De

[illegible]